Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA HENRIKA SAUGMANDSGORA ĒES
[*HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 11. jūlijā[1]

Apvienotās lietas C-370/17 un C-37/18

Caisse de retraite du personnel navigant professionnel de l'aéronautique civile (CRPNPAC)
pret
Vueling Airlines SA
(*Tribunal de grande instance de Bobigny* (Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)
un
Vueling Airlines SA
pret
Jean-Luc Poignant

(*Cour de cassation, chambre sociale* (Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Migrējoši darba ņēmēji – Sociālais nodrošinājums – Piemērojamie tiesību akti – Regula (EEK) Nr. 1408/71 – Darba ņēmēju norīkošana darbā – 14. panta 1. punkta a) apakšpunkts – Piemērojamība tādu aviosabiedrību lidojumu apkalpes darbiniekiem, kas īsteno starptautiskus pasažieru pārvadājumus – 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punkts – Darba ņēmēji, kas strādā aviosabiedrības filiālē vai pastāvīgajā pārstāvniecībā, kura atrodas citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā atrodas tās juridiskā adrese – Apliecība E 101 – Saistošs spēks – Krāpnieciski iegūta vai izmantota apliecība – Prasība par civiltiesisko atbildību, kas celta pret darba devēju, kurš veic krāpniecisku darbību – Uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetence konstatēt krāpšanu un anulēt apliecību – Tiesas, kas izskata krimināllietu, nolēmuma *res judicata* spēks civillietā – Aizliegums tiesai, kas izskata civillietu, neņemt vērā tiesas, kas izskata krimināllietu, nolēmumu par tiem pašiem faktiem, pat ja šis nolēmums ir pretrunā Savienības tiesībām – Nesaderība ar Savienības tiesībām

1 Oriģinālvaloda – franču.

I. Ievads

1. Apliecība E 101[2] ir dokuments, ko ir izsniegusi dalībvalsts kompetentā iestāde, pamatojoties uz Regulā (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā[3], paredzētu noteikumu un saskaņā ar Regulu (EEK) Nr. 574/72, ar kuru nosaka tās izpildes kārtību[4]. Šī apliecība pierāda darba ņēmēja, kas pārvietojas Eiropas Savienībā, dalību šīs dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmā.

2. Saskaņā ar iedibināto Tiesas judikatūru šāda apliecība, kamēr tās izdevējiestāde to nav atsaukusi vai atzinusi par spēkā neesošu, ir saistoša tās dalībvalsts iekšējā tiesību sistēmā, kurā attiecīgais darba ņēmējs ierodas veikt savu darbu, un tādējādi arī šīs valsts iestādēm. Tādējādi tās nevar piesaistīt attiecīgo darba ņēmēju savai sociālā nodrošinājuma sistēmai. Tāpat tās pašas dalībvalsts tiesa nav tiesīga pārbaudīt šādas apliecības spēkā esamību no tās izsniegšanas pamatā esošo apstākļu viedokļa. Iespējamās šaubas par apliecības E 101 derīgumu vai pareizību ir jāatrisina, izmantojot dialoga procedūru starp attiecīgo dalībvalstu iestādēm, kuras posmus ir noteikusi Tiesa savos spriedumos, un Savienības likumdevējs tos ir kodificējis.

3. Par šo judikatūru ir rakstīts ļoti daudz. Daži uzskata, ka tā diemžēl sniedz aizsardzību uzņēmumiem, kuri cenšas izvairīties no piemērojamo sociālā nodrošinājuma noteikumu piemērošanas, un iestādes, kas izsniedz apliecību E 101 pārāk viegli, tādējādi tiem palīdz. Savukārt citi uzskata, ka tā ir augstākās pakāpes izpausme nepieciešamajai sadarbībai starp dalībvalstīm, piemērojot koordinēšanas regulas.

4. Francijā pamatlietā aplūkotie fakti ir saasinājuši šo nevienprātību. 2012. gadā sabiedrība *Vueling Airlines SA* (turpmāk tekstā – "*Vueling*") tika krimināltiesiski sodīta par to, ka tā Parīzes Šarla de Golla [*Charles de Gaulle*] lidostā Ruasī [*Roissy*] (Francija) nodarbināja lidojumu apkalpes darbiniekus, tos nepiesaistot Francijas sociālā nodrošinājuma sistēmai. Šie darbinieki bija Spānijas sociālās apdrošināšanas sistēmas dalībnieki, un tiem piemēroja darba ņēmēju norīkošanas sistēmu. *Vueling* saņēma no kompetentās Spānijas iestādes apliecības E 101, kas apliecināja šo faktu, bet Francijas krimināltiesa tās tomēr noraidīja.

5. Šie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir šīs notiesāšanas turpinājums. Tos nosūtīja *tribunal de grande instance de Bobigny* [Bobiņī Vispārējā pirmās instances tiesa] (Francija) un *Cour de cassation, chambre sociale* [Kasācijas tiesa, Sociālo lietu palāta] (Francija) par prasībām, kuras attiecas uz zaudējumu atlīdzību par vieniem un tiem pašiem faktiem un kurās dalībnieki ir, no vienas puses, *caisse de retraite du personnel navigant professionnel de l'aéronautique civile* [Civilās gaisa navigācijas gaisa kuģu apkalpes darbinieku pensiju fonds] (*CRPNPAC*) un, no otras puses, *Jean-Luc Poignant* pret *Vueling* par kaitējumu, ko pirmie minētie apgalvo un kas radies apdrošināšanas Francijā neesamības dēļ. Jautājums par šīs sabiedrības iegūto apliecību E 101 saistošo spēku ir izšķirošs šo prasību iznākumā.

2 Apliecība E 101 "Paziņojums par piemērojamiem tiesību aktiem" ir standarta veidlapa, kuru izstrādājusi Migrējošo darba ņēmēju sociālā nodrošinājuma administratīvā komisija (turpmāk tekstā – "Administratīvā komisija"). Skat. Administratīvās komisijas 2005. gada 17. marta Lēmumu Nr. 202 par paraugveidlapām, kas vajadzīgas, lai piemērotu Padomes Regulu (EEK) Nr. 1408/71 un Regulu (EEK) Nr. 574/72 (E 001, E 101, E 102, E 103, E 104, E 106, E 107, E 108, E 109, E 112, E 115, E 116, E 117, E 118, E 120, E 121, E 123, E 124, E 125, E 126, E 127) (OV 2006, L 77, 1. lpp.). Pēc tam šī apliecība kļuva par portatīvo dokumentu A1. Ņemot vērā pamatlietā aplūkoto faktu norises brīdi, šajos secinājumos es lietošu nosaukumu "apliecība E 101".

3 Padomes regula (1971. gada 14. jūnijs), redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Padomes Regulu (EK) Nr. 118/97 (1996. gada 2. decembris) (OV 1997, L 28, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1992/2006 (2006. gada 18. decembris) (OV 2006, L 392, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 1408/71").

4 Padomes Regula (1972. gada 21. marts), ar kuru nosaka īstenošanas kārtību [Regulai Nr. 1408/71], redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Regulu Nr. 118/97, kurā grozījumi ir izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 647/2005 (2005. gada 13. aprīlis) (turpmāk tekstā – "Īstenošanas regula Nr. 574/72").

6. Ar trim no iesniedzējtiesu uzdotajiem jautājumiem Tiesai šādi tiek lūgts precizēt, vai tās judikatūra par apliecības E 101 saistošo spēku ir piemērojama arī gadījumos, kad uzņemošās dalībvalsts tiesa konstatē, ka sertifikāts ir iegūts vai izmantots krāpnieciski. Šie jautājumi ļaus Tiesai precizēt tās sprieduma *Altun* u.c.[5] konkrēto tvērumu, kurā tā principiāli atzina, ka šai tiesai apliecība E 101 nav saistoša krāpšanas gadījumā. Šie jautājumi nozīmē, ka būs arī jāpievēršas jēdzienam "krāpšana" Savienības tiesību izpratnē un – šajā kontekstā līdz šim nepieredzētā veidā – jāinterpretē arī noteikumi, kas ietverti Regulā Nr. 1408/71 attiecībā uz aviosabiedrību, kuras veic starptautiskus gaisa pārvadājumus, lidojumu apkalpes darbiniekiem.

7. Šajos secinājumos es ierosināšu Tiesai nospriest, ka uzņemošās dalībvalsts tiesai ir kompetence noraidīt apliecību E 101, ja tās rīcībā ir informācija, kas pierāda, ka šī apliecība ir iegūta vai izmantota krāpnieciski, neatkarīgi no iespējamā dialoga norises starp kompetentajām iestādēm. Manuprāt, no šī risinājuma ir atkarīga cīņas pret "sociālo dempingu"[6] efektivitāte un Tiesas kā Savienības tiesas ierastā paļāvība uz valsts tiesu, lai nodrošinātu Savienības tiesību ievērošanu.

8. Pēdējais uzdotais jautājums attiecas uz saikni starp Savienības tiesību pārākuma principu un Francijas tiesībās noteikto principu par nolēmuma krimināllietā *res judicata* spēku iepretim nolēmumam civillietā. Saskaņā ar šo pēdējo minēto principu iesniedzējtiesām būtu jāpiespriež sods *Vueling* civillietā tikai tādēļ, ka tā jau iepriekš ir bijusi notiesāta krimināllietā, pat pieņemot, ka šī notiesāšana ir notikusi, pārkāpjot Savienības tiesības. Ņemot vērā manis piedāvāto atbildi uz pārējiem prejudiciāliem jautājumiem, mana analīze šajā jomā būs galvenokārt pakārtota. Tomēr es ierosināšu Tiesai lemt, ka Savienības tiesības ir pretrunā šī principa piemērošanai, ja tiek konstatēts, ka šī notiesāšana krimināllietā nav saderīga ar šīm tiesībām.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

9. Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka, ievērojot šīs regulas 14. līdz 17. pantu, "persona, kas ir nodarbināta vienā dalībvalstī, ir pakļauta šīs valsts tiesību aktiem arī tad, ja tā dzīvo citā dalībvalstī vai ja citā dalībvalstī atrodas tā uzņēmuma vai indivīda juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta, kurš nodarbina šo personu".

10. Minētās regulas 14. pantā "Īpaši noteikumi, ko piemēro pašnodarbinātām personām, kuras strādā algotu darbu, izņemot jūrniekus" ir noteikts:

"13. panta 2. punkta a) apakšpunktu piemēro, ievērojot šādus izņēmumus un apstākļus:

1) a) uz darba ņēmēju, ko kādā dalībvalstī nodarbina uzņēmums, ar kuru viņš parasti ir saistīts, un ko šis uzņēmums ir nosūtījis uz kādu citu dalībvalsti veikt tur darbu šā uzņēmuma uzdevumā, turpina attiekties pirmās dalībvalsts tiesību akti ar noteikumu, ka šāda darba paredzamais ilgums nepārsniedz divpadsmit mēnešus un ka šis darbinieks nav nosūtīts nomainīt kādu citu darbinieku, kuram beidzies viņa komandējuma termiņš;

5 Spriedums, 2018. gada 6. februāris, *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2018:63, turpmāk tekstā – "spriedums *Altun*").

6 Saskaņā ar definīciju, kas sniegta Eiropas Parlamenta 2016. gada 14. septembra Rezolūcijā par sociālo dempingu Eiropas Savienībā (A8-0255/2016), jēdziens "sociālais dempings" "aptver ļoti dažādas apzināti ļaunprātīgas darbības un izvairīšanos piemērot spēkā esošos Eiropas Savienības un valstu tiesību aktus (tostarp tiesību aktus un vispārēji piemērojamus kolektīvos nolīgumus), kas ļauj īstenot negodīgu konkurenci, nelikumīgi samazinot darbaspēka un darbības izmaksas, un izraisa darba ņēmēju tiesību pārkāpumus un darba ņēmēju ekspluatāciju".

b) ja veicamā darba ilgums negaidītu apstākļu dēļ pārsniedz sākotnēji paredzēto termiņu un pārsniedz divpadsmit mēnešus, pirmās valsts tiesību akti turpina attiekties līdz šāda darba beigām ar noteikumu, ka dod piekrišanu tās valsts kompetentā iestāde, kurā darba ņēmējs ir norīkots, vai šīs iestādes pilnvarota organizācija; šāda piekrišana jāpieprasa, pirms beidzies sākotnējais divpadsmit mēnešu laikposms. Šādu piekrišanu tomēr nevar dot par divpadsmit mēnešiem ilgākam laikposmam;

2) Persona, kas parasti ir nodarbināta divās vai vairāk dalībvalstīs, ir pakļauta tiesību aktiem, ko nosaka šādi:

a) persona, kas pieder pie ceļojumu vai lidojumu personāla tādā uzņēmumā, kurš uz citu vai sava rēķina nodrošina starptautiskus pasažieru vai preču pārvadājumus pa dzelzceļu, autoceļiem, gaisu vai iekšzemes ūdensceļiem, ir pakļauta tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas šī uzņēmuma juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta, izņemot:

i) persona, kas strādā minētā uzņēmuma filiālē vai pastāvīgā pārstāvniecībā, kura atrodas citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā atrodas šī uzņēmuma juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta, ir pakļauta tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā atrodas filiāle vai pastāvīgā pārstāvniecība;

ii) ja persona galvenokārt strādā tajā dalībvalstī, kurā dzīvo, šāda persona ir pakļauta tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā dzīvo, arī tad, ja uzņēmuma juridiskā adrese, uzņēmējdarbības vieta, filiāle vai pastāvīgā pārstāvniecība atrodas citā dalībvalstī;

[..].”

11. Regulas Nr. 1408/71 84.a panta “Attiecības starp iestādēm un personām, uz ko attiecas šī regula”, kas iekļauts šajā regulā ar Regulu (EK) Nr. 631/2004, ar ko groza Regulu Nr. 1408/71 un Regulu Nr. 574/72 saistībā ar tiesību pielīdzināšanu un procedūru vienkāršošanu [7], 3. punktā ir paredzēts:

“Ja ir sarežģīti interpretēt vai piemērot šo regulu un tādēļ varētu tikt apdraudētas tās personas tiesības, uz ko tā attiecas, kompetentās valsts vai attiecīgās personas dzīvesvietas valsts iestādes sazinās ar attiecīgās dalībvalsts(-u) iestādi(-ēm). Ja pienācīgā termiņā nav iespējams rast risinājumu, attiecīgās iestādes var lūgt iejaukties Administratīvo komisiju.”

12. Īstenošanas regulas Nr. 574/72 11. panta “Formalitātes darbinieka komandējuma gadījumā saskaņā ar regulas [Nr. 1408/71] 14. panta 1. punktu un 14.b panta 1. punktu un tādu nolīgumu gadījumā, kas noslēgti saskaņā ar [šīs regulas] 17. pantu”, 1. punktā ir noteikts:

“Tās dalībvalsts kompetentās iestādes izraudzītā institūcija, kuras tiesību aktus turpina piemērot, izdod apliecību, ar ko apliecina, ka darbinieks līdz noteiktam datumam paliek tās tiesību subjekts:

a) pēc darbinieka vai viņa darba devēja pieprasījuma – [Regulas Nr. 1408/71] 14. panta 1. punktā un 14.b panta 1. punktā minētajos gadījumos;

[..].”

7 Eiropas Parlamenta un Padomes regula (2004. gada 31. marts) (OV 2004, L 100, 1. lpp.).

13. Īstenošanas regulas Nr. 574/72 12.a pantā "Noteikumi, ko piemēro attiecībā uz [Regulas Nr. 1408/71] 14. panta 2. un 3. punktā, 14.a panta 2. līdz 4. punktā un 14.c pantā minētajām personām, kuras parasti ir nodarbinātas vai pašnodarbinātas divās vai vairākās dalībvalstīs", ir noteikts:

"Piemērojot [Regulas Nr. 1408/71] 14. panta 2. un 3. punktu, 14.a panta 2. līdz 4. punktu un 14.c [pantu], piemēro šādus noteikumus:

[..]

1. a) Ja saskaņā ar [Regulas Nr. 1408/71] 14. panta 2. punkta a) apakšpunktu uz personu, kura pieder pie ceļojumu vai lidojumu personāla starptautisku pārvadājumu uzņēmumā, attiecas tādas dalībvalsts tiesību akti, kurā atrodas darba devēja uzņēmuma, filiāles vai pastāvīgas struktūras juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta vai kurā minētā persona dzīvo un galvenokārt strādā, institūcija, ko izraudzījusies kompetentā iestāde šajā dalībvalstī, izdod attiecīgajai personai apliecību, kas apliecina, ka uz viņu attiecas šīs valsts tiesību akti.

[..]"

14. Regula Nr. 1408/71 un Īstenošanas regula Nr. 574/72 tika atceltas, un no 2010. gada 1. maija tās tika aizstātas ar Regulu (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu [8] un Regulu (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai Nr. 883/2004 [9]. Tomēr pirmās minētās regulas joprojām ir piemērojamas *ratione temporis* pamatlietā aplūkotajiem faktiem.

B. Francijas tiesības

15. *Code du travail* [Darba kodeksa], kas pieņemts ar 2007. gada 12. marta Rīkojumu Nr. 2007-329 [10], redakcijā, kura bija spēkā aplūkoto faktu laikā, L. 8221-3. pantā ir noteikts:

"Par nelegālo darbu, slēpjot nodarbinātību, tiek uzskatīta ražošana, pārstrāde, remonta vai pakalpojumu sniegšana vai tirdzniecības darījumu slēgšana peļņas gūšanas nolūkā, ko veikusi jebkura fiziska vai juridiska persona, kas, apzināti nepildot savus pienākumus:

[..]

2° [..] nav sniegusi deklarācijas sociālās aizsardzības organizācijām vai ieņēmumu dienestam saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem un noteikumiem."

16. Darba kodeksa, kas pieņemts saskaņā ar Rīkojumu Nr. 2007-329, redakcijā, kura bija spēkā aplūkoto faktu laikā, L. 1262-3. pantā ir paredzēts:

"Darba devējs nevar atsaukties uz noteikumiem par algotu darba ņēmēju norīkojumiem, ja tā darbība ir pilnībā vērsta uz valsts teritoriju vai arī ja tā tiek veikta telpās vai, izmantojot infrastruktūru, kas atrodas valsts teritorijā, no kuras tā tiek veikta parasti, pastāvīgi un ilgstoši. It īpaši tas nevar atsaukties uz šiem noteikumiem, ja tā darbība ietver klientu meklēšanu un piesaistīšanu vai algotu darba ņēmēju pieņemšanu darbā šajā teritorijā.

Šajās situācijās darba devējam ir saistošas Darba kodeksa tiesību normas, kas ir piemērojamas Francijas teritorijā reģistrētiem uzņēmumiem."

8 Eiropas Parlamenta un Padomes regula (2004. gada 29. aprīlis) (OV 2004, L 166, 1. lpp.).

9 Eiropas Parlamenta un Padomes regula (2009. gada 16. septembris) (OV 2009, L 284, 1. lpp.).

10 *JORF*, 2007. gada 13. marts.

17. Saskaņā ar *code de l'aviation civile* [Civilās aviācijas kodeksa], kas pieņemts saskaņā ar 2006. gada 21. novembra Dekrētu Nr. 2006–1425[11], R. 330-2-1. pantu:

"Darba kodeksa L. 342-4. pants[12] ir piemērojams gaisa pārvadājumu uzņēmumiem, pamatojoties uz viņu darbības bāzi, kas atrodas Francijas teritorijā.

Darbības bāze ir telpu un infrastruktūras kopums, no kura uzņēmums pastāvīgi, parasti un ilgstoši veic aviopārvadājumus, nodarbinot algotus darba ņēmējus, kuriem tā ir faktiska profesionālās darbības vieta. Iepriekš minēto tiesību normu izpratnē algota darba ņēmēja profesionālās darbības vieta ir vieta, kurā viņš parasti strādā, saņem savus darba uzdevumus un atgriežas tajā pēc to izpildes."

III. Pamatlietas

A. Kriminālprocess pret Vueling

18. *Vueling* ir aviosabiedrība, kura veic starptautiskos pasažieru pārvadājumus un kuras juridiskā adrese atrodas Barselonā (Spānija). 2007. gada 21. maijā šī aviosabiedrība sāka lidojumus uz vairākiem galamērķiem Spānijā no Parīzes Šarla de Golla lidostas Ruasī. Šajā sakarā tā reģistrēja Bobiņī (Francija) sabiedrību komercreģistrā gaisa transporta komercdarbības izveidi un lidlauka pakalpojumu terminālu, kas atrodas šajā lidostā.

19. 2008. gada 28. maijā pēc pārbaudes kompetentā darba inspekcija attiecībā uz *Vueling* sagatavoja protokolu par nedeklarētu darbu. Tajā tika norādīts, ka šai aviosabiedrībai šajā lidostā bija administratīvās apkalpošanas un komerciālās vadības telpas, atpūtas un lidojumu sagatavošanas telpas lidojumu apkalpes personālam, biļešu kases uzraudzības un pasažieru reģistrācijas birojs. Minētā sabiedrība tur nodarbināja, pirmkārt, 50 darbiniekus kā komerciālo lidojumu apkalpes personālu un 25 personas kā tehniskos lidojumu apkalpes darbiniekus, kuru darba līgumi bija noslēgti saskaņā ar Spānijas tiesībām, un, otrkārt, trīs lidlauka darbiniekus (komercdirektors, termināla vadītājs un galvenais mehāniķis), ar kuriem darba līgumi bija noslēgti saskaņā ar Francijas tiesībām.

20. Darba inspekcija norādīja, ka Francijas sociālā nodrošinājuma iestādēs bija deklarēti tikai tie darbinieki, kas nodarbināti lidlaukā. Lidojumu apkalpes darbiniekiem savukārt bija izsniegtas apliecības E 101 par to, ka tās turētāji ir uz laiku nodarbināti Francijā un norīkojuma laikposmā viņiem turpina piemērot Spānijas sociālā nodrošinājuma sistēmu. Darba inspekcija konstatēja, ka 48 algotie darbinieki pirms tam nestrādāja pastāvīgi *Vueling* labā un bija pieņemti darbā ne ilgāk kā trīsdesmit dienas pirms viņu norīkojuma, daži pat vienu dienu iepriekš vai tajā pašā dienā, un no tā secināja, ka viņi tika pieņemti darbā norīkošanas nolūkā. Attiecībā uz 21 no šiem algotajiem darba ņēmējiem algu sarakstā bija norādīta adrese Francijā, un lielā skaitā norīkojuma deklarāciju bija norādīta nepareiza informācija par dzīvesvietu, slēpjot to, ka vairākums no norīkotajiem darba ņēmējiem nebija Spānijas rezidenti, daži no viņiem nekad nebija dzīvojuši Spānijā. Ņemot vērā tos, kuriem darba līgumi bija beigušies, kopumā Francijas sociālā nodrošinājuma iestādēs nebija deklarēti 103 darba ņēmēji.

21. Darba inspekcija arī norādīja, ka *Vueling* Parīzes Šarla de Golla lidostā bija "darbības bāze" Civilās aviācijas kodeksa R. 330-2-1. panta nozīmē, jo lidojumu apkalpes darbinieki uzsāka un pabeidza savu darbu šajā bāzē. Līdz ar to saskaņā ar Darba kodeksa L. 1262-3. pantu *Vueling* nevarēja atsaukties uz noteikumiem par darba ņēmēju norīkošanu. Šajā sakarā Darba inspekcija uzskatīja, ka, lai arī saskaņā ar Tiesas judikatūru apliecība E 101 ir prezumpcija par piesaisti [Spānijas sociālā nodrošinājuma

11 *JORF*, 2006. gada 23. novembris.

12 Pēc tam, kad stājās spēkā Civilās aviācijas kodeksa R. 330-2-1. pants, Darba kodeksa L. 342-4. pantu aizstāja ar pēdējā minētā kodeksa L. 1262-3. pantu. Tomēr šis R. 330-2-1. pants netika attiecīgi grozīts.

sistēmai], šis dokuments nepamatoja norīkojuma izmantošanu. Tā uzskatīja, ka attiecībā uz norīkojumu ir tikusi pieļauta krāpšana un ka darba ņēmējiem bija nodarīts kaitējums, jo viņiem bija liegta iespēja saņemt ar Francijas sociālā nodrošinājuma sistēmu piešķirtās tiesības, kā arī ir nodarīts kaitējums sabiedrībai kopumā, jo darba devējs nebija veicis iemaksas, kas jāveic saskaņā ar šo sistēmu.

22. Pēc šīs izmeklēšanas pret *Vueling* tika ierosināta krimināllieta par pārkāpumu saistībā ar nedeklarētu darbu, slēpjot nodarbinātību, kas paredzēts Darba kodeksa L. 8221-3. pantā, par to, ka laikposmā no 2007. gada 21. maija līdz 2008. gada 16. maijam Ruasī tā ar nodomu veica pasažieru gaisa pārvadājumus, neiesniedzot nepieciešamās deklarācijas sociālās aizsardzības iestādēs, it īpaši veicot nedeklarētu darbu Francijā un prettiesiski to pielīdzinot darba ņēmēju norīkošanai.

23. Ar 2010. gada 1. jūlija spriedumu *tribunal correctionnel de Bobigny* [Bobiņī pirmās instances krimināltiesa] (Francija) attaisnoja *Vueling*.

24. Ar 2012. gada 31. janvāra spriedumu *cour d'appel de Paris* [Parīzes Apelācijas tiesa] (Francija) grozīja pirmās instances spriedumu un piesprieda *Vueling* naudas sodu 100 000 EUR apmērā. Šī tiesa nosprieda, ka, pirmkārt, šī aviosabiedrība veic savu darbību Ruasī, izmantojot "darbības bāzi" Civilās aviācijas kodeksa R. 330-2-1. panta nozīmē, un tādēļ uz šo darbību attiecas Darba kodeksa L. 1262-3. pantā minētie nosacījumi. Šī tiesa norādīja, ka attiecīgajai sabiedrībai bija darbības autonomija, jo *Vueling* šajā nolūkā bija pieņēmusi darbā direktoru. Šī autonomija nozīmē arī to, ka šī sabiedrība nevarēja pamatot, ka tai ir būtiska saikne ar norīkotajiem darba ņēmējiem. No otras puses, tā pati tiesa uzskatīja, ka *Vueling* apzināti neievēroja piemērojamos noteikumus, jo īpaši, norādot 41 darba ņēmēja, attiecībā uz kuriem tā prasīja piemērot norīkošanas režīmu, domicilu savā juridiskajā adresē, nespējot sniegt vērā ņemamu paskaidrojumu, lai atspēkotu aizdomas par krāpšanu. Visbeidzot *cour d'appel de Paris* uzskatīja, ka, lai arī veidlapas E 101 nozīmē prezumpciju, ka attiecīgie darba ņēmēji ir apdrošināti Spānijas sociālās aizsardzības sistēmā, kas kompetentajām Francijas iestādēm ir saistoša, tas neliedz Francijas krimināltiesai konstatēt, ka ir apzināti pārkāptas tiesību normas, ar kurām paredz nosacījumus par darba ņēmēju norīkošanas spēkā esamību.

25. *Vueling* iesniedza kasācijas sūdzību. Ar 2014. gada 11. marta spriedumu *Cour de cassation, chambre criminelle* [Kasācijas tiesa, Krimināllietu palāta] noraidīja šo sūdzību. Minētā tiesa uzskatīja, ka *Vueling* nevarēja atsaukties uz darba ņēmēju norīkošanai piemērojamajiem noteikumiem, kas paredzēti Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunktā, jo darbība, ko tā veica Ruasī, tika veikta kā parasti, pastāvīgi un ilgstoši telpās vai izmantojot infrastruktūru, kas atrodas valsts teritorijā, un līdz ar to bija piemērojamas tiesības veikt uzņēmējdarbību saskaņā ar Darba kodeksa L 1263-3. panta noteikumiem un Tiesas judikatūru. Līdz ar to *Vueling* nevarēja atsaukties uz apliecībām E 101, un tādējādi tā pieļāva nedeklarēta darba pārkāpumu, kas paredzēts Darba kodeksa L. 8221-3. pantā.

B. Dialogs starp Francijas un Spānijas iestādēm

26. No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka ar 2012. gada 4. aprīļa vēstuli *Union de recouvrement des cotisations de sécurité sociale et d'allocations familiales (Urssaf) de Seine-et-Marne* [Sēnas un Marnas Apvienība sociālās apdrošināšanas un ģimenes pabalstu iemaksu iekasēšanai] (Francija) informēja par strīdīgajiem faktiem iestādi, kas izsniegusi tās apliecības E 101, kuras uzrādīja *Vueling*, proti, *Tesorería general de la seguridad social de Cornellà de Llobregat* [Vispārējā sociālās drošības kase] (Spānija), un lūdza šai iestādei atcelt attiecīgās apliecības.

27. Ar 2014. gada 17. aprīļa lēmumu izdevējiestāde atcēla strīdīgās apliecības E 101. Tomēr tā saglabāja iemaksas, ko *Vueling* bija iemaksājusi Spānijas sociālā nodrošinājuma sistēmā par attiecīgajiem darba ņēmējiem, pamatojoties uz to, ka to atmaksai bija iestājies noilgums.

28. 2014. gada 29. maijā *Vueling* šo lēmumu apstrīdēja. Ar 2014. gada 1. augusta lēmumu augstākstāvošā iestāde šo sūdzību noraidīja. Tomēr ar 2014. gada 5. decembra lēmumu tā pati iestāde atkāpās no sava sākotnējā lēmuma, lai "atceltu pārvietošanās veidlapu atcelšanas sekas", pamatojoties uz to, ka, ņemot vērā laika posmu, kas pagājis kopš faktu norises, neesot lietderīgi deklarēt attiecīgo darba ņēmēju dalību Spānijas sociālā nodrošinājuma, kas tiem nepienākas, sistēmā, jo neesot iespējams atmaksāt veiktās iemaksas. Turklāt šie darba ņēmēji bija varējuši īstenot tiesības uz pakalpojumiem, pamatojoties uz šīm iemaksām, un gadījumā, ja tiktu atcelta viņu dalība [sociālā nodrošinājuma sistēmā], viņi varētu nonākt neaizsargātā stāvoklī. Šī iestāde uzskatīja, ka šādos apstākļos tikai apliecību E 101 anulēšana nebija pamatota, jo to izsniegšana bija tikai sekas tam, ka attiecīgie darba ņēmēji bija Spānijas sociālā nodrošinājuma sistēmas dalībnieki.

29. Tajā pašā laikā, tā kā no izdevējiestādes atbilde netika saņemta un ņemot vērā, ka 2014. gada 11. martā *Cour de cassation, chambre criminelle* apstiprināja *Vueling* notiesājošo spriedumu, Francijas iestādes no jauna vērsās pie saviem Spānijas kolēģiem 2014. gada 22. un 23. oktobrī.

30. Ar 2014. gada 9. decembra vēstuli Spānijas iestādes informēja Francijas iestādes par izdevējiestādes 2014. gada 5. decembra galīgo lēmumu, ar kuru strīdīgo apliecību E 101 derīgums tika saglabāts. 2014. gada 11. decembrī Spānijas iestādes nosūtīja attiecīgo lēmumu Francijas iestādēm.

31. Ar 2015. gada 7. aprīļa vēstuli Francijas iestādes lūdza izdevējiestādei pārskatīt šo lēmumu. 2015. gada 24. jūnijā starp Francijas un Spānijas kompetentajām iestādēm tika noorganizēta videokonference, kas tomēr savstarpējās nesaskaņas neatrisināja.

C. CRPNPAC prasība (lieta C-370/17)

32. 2008. gada 11. augustā *CRPNPAC* vērsās *tribunal de grande instance de Bobigny*. Šī prasība bija vērsta uz to, lai šim pensiju fondam tiktu piešķirta zaudējumu atlīdzība, tādējādi kompensējot kaitējumu, kas tam nodarīts sakarā ar to, ka *Vueling* Ruasī nodarbinātie lidojumu apkalpes darbinieki nebija tā pārvaldītās papildu pensiju sistēmas dalībnieki.

33. *Tribunal de grande instance de Bobigny* apturēja tiesvedību līdz galīgā nolēmuma pieņemšanai kriminālprocesā pret *Vueling*. Pēc *Cour de cassation, chambre criminelle* 2014. gada 31. marta sprieduma tiesvedība šajā tiesā tika atsākta.

34. Šajā sakarā *tribunal de grande instance de Bobigny* uzdod jautājumu, vai Tiesas judikatūra par apliecības E 101 saistošo spēku ir piemērojama gadījumā, ja attiecīgos darba ņēmējus uzņemošās dalībvalsts tiesa ir darba devējam ir piespriedusi kriminālsodu par nedeklarētu darbu, kas nozīmē, ka pastāv krāpniecisks nodoms vai tiesību ļaunprātīga izmantošana.

35. Šādos apstākļos ar 2017. gada 30. marta lēmumu, kas Tiesā tika saņemts 2017. gada 19. jūnijā, *tribunal de grande instance de Bobigny* apturēja tiesvedību un vērsās Tiesā.

D. J. L. Poignant prasība (Lieta C-37/18)

36. 2007. gada 21. aprīlī *Vueling* pieņēma darbā *J. L. Poignant* kā otro pilotu, pamatojoties uz darba līgumu, kas noslēgts saskaņā ar Spānijas tiesību aktiem. 2007. gada 14. jūnijā, pamatojoties uz [darba līguma] pielikumu, viņš tika norīkots uz Parīzes Šarla de Golla lidostu.

37. Ar 2008. gada 30. maija vēstuli *J. L. Poignant* iesniedza atlūgumu, it īpaši atsaucoties uz viņa līguma nelikumību Francijas tiesību aktu kontekstā, bet ar 2008. gada 2. jūnija e-pastu viņš atsauca šo atlūgumu. Ar 2008. gada 9. jūnija vēstuli viņš nosūtīja sava darba līguma laušanas paziņojumu, vēlreiz atsaucoties uz šo nelikumību.

38. 2008. gada 11. jūnijā *J. L. Poignant* iesniedza sūdzību *conseil des prud'hommes de Bobigny* [Bobiņī Darba strīdu padomē] (Francija), lūdzot pārkvalificēt savu atlūgumu par līguma laušanas paziņojumu, kā sekas ir atlaišana bez faktiska un nopietna iemesla [13], un lūdzot tostarp viņam piešķirt zaudējumu atlīdzību par nedeklarētu darbu un to, ka par viņu nav veiktas iemaksas Francijas sociālā nodrošinājuma sistēmā.

39. Ar 2011. gada 14. aprīļa spriedumu *Conseil des prud'hommes de Bobigny* noraidīja viņa lūgumus. Šī tiesa atzina, ka *Vueling* ir pienācīgi izpildījusi piemērojamās administratīvās formalitātes, jo īpaši lūdzot Spānijas sociālā nodrošinājuma iestādēm izsniegt tās darbiniekiem apliecības E 101. Minētā tiesa arī norādīja, ka *J. L. Poignant* norīkojums nav pārsniedzis vienu gadu un ka viņš norīkojumā netika nosūtīts, lai aizstātu citu personu.

40. Ar 2016. gada 4. marta spriedumu *cour d'appel de Paris* atcēla Darba strīdu padomes spriedumu. Pamatojoties uz sprieduma krimināllietā, ko tā pasludināja 2012. gada 31. janvārī, *res judicata* spēku, šī tiesa piesprieda *Vueling* izmaksāt zaudējumu atlīdzību kā fiksētu kompensāciju par nedeklarētu darbu un iemaksu neveikšanu Francijas sociālā nodrošinājuma sistēmā.

41. *Vueling* iesniedza kasācijas sūdzību. Šajā kontekstā *Cour de cassation, chambre sociale* norāda, ka no *cour d'appel de Paris* 2012. gada 31. janvārī pasludinātā sprieduma krimināllietā izriet, ka šai aviosabiedrībai strīdīgo faktu laikā bija "darbības bāze" Ruasī, proti, "filiāle" Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē. Turklāt tas, ka apliecības E 101, uz kurām atsaucas *Vueling*, tika izsniegtas, pamatojoties uz šīs regulas 14. panta 1. punkta a) apakšpunktu, lai gan [*Vueling*] lidojumu apkalpes darbinieku situācija patiesībā atbilda minētā 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punktam, un tas, ka tajās kā attiecīgo darba ņēmēju darba vieta bija minēta Parīzes Šarla de Golla lidosta, pats par sevi liek secināt, ka šīs apliecības tika iegūtas krāpnieciskā ceļā. *Cour de cassation, chambre sociale* rodas jautājums, vai Tiesas judikatūra par apliecības E 101 saistošo spēku, kas vēlreiz apstiprināta spriedumā *A-Rosa Flussschiff* [14], ir piemērojama šajos apstākļos.

42. Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša, rodas jautājums, vai Savienības tiesību pārākuma principam ir pretrunā tas, ka *cour d'appel de Paris*, kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir jāievēro krimināllietas *res judicata* spēks civillietā, savā 2016. gada 4. marta spriedumā ir izdarījusi secinājumus pati no sava 2012. gada 31. janvārī pasludinātā sprieduma krimināllietā un ir piespriedusi *Vueling* izmaksāt *J. L. Poignant* zaudējumu atlīdzību, tikai balstoties uz šo iepriekšējo notiesāšanu krimināllietā.

43. Šādos apstākļos ar 2018. gada 10. janvāra lēmumu, kas Tiesā iesniegts 2018. gada 19. janvārī, *Cour de cassation, chambre sociale* apturēja tiesvedību un vērsās Tiesā.

IV. Prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

44. Lietā C-370/17 *tribunal de grande instance de Bobigny* uzdeva Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai apliecībai E 101, kuru atbilstoši [Īstenošanas regulas Nr. 574/72] 11. panta 1. punktam un 12.a panta 1.a punktam ir izdevusi tādas dalībvalsts iestādes nozīmēta iestāde, kuras sociālā nodrošinājuma tiesību akti tiek piemēroti algota darba ņēmēja gadījumā, piemītošās saistošās sekas saglabājas arī tad, ja apliecība E 101 tika iegūta pēc pierādītas krāpšanas vai tiesību ļaunprātīgas izmantošanas, ko ar galīgu lēmumu ir konstatējusi tās dalībvalsts tiesa, kurā algotais darba ņēmējs veic savu darbību vai kurā viņam tā ir jāveic?

13 Saskaņā ar Francijas tiesību aktiem, ja darba ņēmējs vienpusēji lauž savu darba līgumu sakarā ar faktiem, ko viņš pārmet savam darba devējam, šī līguma laušana ir līguma laušanas paziņojums un tam ir atlaišanas bez faktiska un nopietna iemesla sekas. Tomēr darba ņēmējs var lauzt darba līgumu, atsaucoties uz darba devēja pārkāpumiem, tikai tad, ja šis darba devēja pārkāpums ir pietiekami nopietns un rada šķēršļus darba līguma turpmākai izpildei. Ja tā nav, līguma laušanas paziņojumam ir atlūguma sekas.

14 Spriedums, 2017. gada 27. aprīlis (C-620/15, EU:C:2017:309, turpmāk tekstā –"spriedums *A-Rosa Flussschiff*").

2) Apstiprinošas atbildes gadījumā uz šo jautājumu – vai apliecības E 101 izsniegšana ir šķērslis tam, ka personas, kas ir kritušas par upuri kaitējumam, kuru tām ir nodarījis darba devējs, kas ir krāpnieciskas darbības veicējs, par to saņem kompensāciju tomēr tādā veidā, ka ar prasību par zaudējumu atlīdzību, kas ir celta pret darba devēju, netiek apdraudēta algotā darba ņēmēja apdrošināšana apliecībā E 101 norādītajās sistēmās?"

45. Lietā C-37/18 *Cour de cassation, chambre sociale* uzdeva Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai [Tiesas] sniegtā interpretācija spriedumā *A-Rosa Flussschiff* [..] par [Regulas Nr. 1408/71] 14. panta 2. punkta a) [apakšpunktu] ir piemērojama pārkāpumam saistībā ar nelegālo darbu, kurā apliecības E 101 tikušas izdotas atbilstoši [šīs regulas] 14. panta 1. punkta a) [apakšpunktam], piemērojot [Īstenošanas regulas Nr. 574/72] 11. panta [1]. punktu, lai gan situācija atbilda [Regulas Nr. 1408/71] 14. panta 2. punkta a) [apakšpunkta] i) [punktam] attiecībā uz darba ņēmējiem, kas veic savu darbu tās dalībvalsts teritorijā, kuras pilsoņi viņi ir un kurā gaisa pārvadājumu uzņēmumam, kas reģistrēts citā dalībvalstī, ir filiāle, un apliecības E 101 formulējums, kurā kā darba ņēmēja darba vieta minēta lidosta un kā darba devējs – aviosabiedrība, ļauj secināt, ka šī apliecība iegūta krāpnieciskā ceļā?

2) Apstiprinošas atbildes gadījumā – vai Savienības tiesību pārākuma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neļauj valsts tiesai, kurai atbilstoši valsts tiesībām ir jāpiemēro tiesas, kas izskata krimināllietu, nolēmuma *res judicata* spēks iepretim tiesas, kas izskata civillietu, nolēmumam, izdarīt secinājumus no tiesas, kas izskata krimināllietu, sprieduma, kurš pasludināts neatbilstoši Savienības tiesību normām, civillietā piespriežot darba devējam samaksāt zaudējumu atlīdzību darbiniekam, pamatojoties tikai uz to, ka tiesa, kas izskata krimināllietu, šim darba devējam ir piespriedusi sodu par nelegālo darbu?"

46. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2018. gada 22. februāra lēmumu lietas C-370/17 un C-37/18, ņemot vērā to savstarpējo saistību, tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesam un sprieduma taisīšanai.

47. *CRPNPAC*, *J. L. Poignant*, *Vueling*, Francijas un Čehijas Republikas valdības, Īrija, kā arī Eiropas Komisija ir iesniegušas Tiesai rakstveida apsvērumus. Tie paši lietas dalībnieki un ieinteresētās personas, izņemot Čehijas Republikas valdību, bija pārstāvēti tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai 2019. gada 29. janvārī.

V. Vērtējums

A. Ievada apsvērumi

48. Nav nepieciešams atgādināt Tiesas judikatūru par apliecības E 101 saistošo spēku [15]. Tās pamatprincipi ir labi zināmi: ne kompetentā iestāde, ne uzņemošās dalībvalsts tiesa nevar noraidīt vai *a fortiori* anulēt apliecību E 101, ko uz darba ņēmēja vārda ir izsniegusi norīkošanas dalībvalsts kompetentā iestāde [16].

15 Šajā saistībā jānorāda uz maniem secinājumiem lietā *A-Rosa Flussschiff* (C-620/15, EU:C:2017:12, 44.–55. punkts) un secinājumiem lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 32.–37. punkts).

16 Ja apliecību E 101 var izsniegt, pamatojoties uz noteikumiem, ko piemēro darba ņēmēju norīkošanai, kuri minēti Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunktā un Īstenošanas regulas Nr. 574/72 11. panta 1. punktā, to var izsniegt, pamatojoties arī uz citiem noteikumiem, tostarp Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunktu, ko piemēro pārvadājumu uzņēmumu ceļojumu vai lidojumu personālam (skat. šo secinājumu 124. un 134. punktu).

49. Kā jau norādīju šo secinājumu ievadā, Francijas tiesas akceptēja šo judikatūru, neiztiekot bez polemikas. Šajā saistībā lieta *Vueling* ir simbolisks piemērs. *Chambre criminelle de la Cour de cassation* 2014. gada 31. marta spriedums, ar kuru minētā tiesa apstiprināja šīs sabiedrības notiesāšanu par nedeklarētu darbu, un spriedums, ar kuru tajā pašā dienā tika notiesāta sabiedrība *easyJet* līdzīgā lietā [17], piesaistīja uzmanību. No vienas puses, tāpēc, ka *chambre criminelle* šajos spriedumos apstiprināja tiesas, kas izskata lietu pēc būtības, pieeju, saskaņā ar kuru šo aviosabiedrību iesniegtās apliecības E 101 tika noraidītas, uzskatot, ka tām nav nozīmes attiecīgā pārkāpuma raksturojumā. No otras puses, tāpēc, ka tā šajā sakarā nevērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

50. Šāds risinājums nebija pašsaprotams, ņemot vērā Tiesas judikatūru, kāda tā bija tolaik. Šāda noziedzīga nodarījuma materiālais priekšnosacījums ir neiesaistīšana valsts sociālā nodrošinājuma sistēmā. Šo iesaistīšanu var noteikt kā pienākumu tikai saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 tiesību normu kolīzijas noteikumiem. Tātad pareiza šo noteikumu piemērošana ir iepriekš izlemjams jautājums, lai raksturotu šo pārkāpumu. Tiesa uzskata, ka apliecība E 101 apliecina ne tikai to, ka attiecīgajam darba ņēmējam piemēro izdevējiestādes dalībvalsts tiesību aktus sociālā nodrošinājuma jomā, bet arī faktiskos un tiesību apstākļus, uz kuru pamata tā ir balstīta [18]. Citiem vārdiem sakot, apliecība pierāda, ka šī piederība [sociālā nodrošinājuma sistēmai] atbilst tiem pašiem noteikumiem. Tāpēc nebija acīmredzams, ka uzņemošās dalībvalsts tiesa, pat ja tā lēma nevis par darba ņēmēja dalību [sociālā nodrošinājuma sistēmā] kā tādu, bet gan par tādu pašu noziedzīgu nodarījumu, varēja noliegt jebkādu apliecības E 101 nozīmi un pati pārbaudīt, kā tiek piemērota Regula Nr. 1408/71.

51. Saistībā ar debatēm, ko izraisīja tās krimināllietu palātas spriedumi [19], *Cour de cassation*, kurā atkal tika iesniegta lieta par nedeklarētu darbu, plēnumā nolēma uzdot prejudiciālo jautājumu, kura rezultātā tika pasludināts spriedums *A-Rosa Flussschiff*. Ar šo jautājumu tā lūdza Tiesu pārskatīt tās judikatūru attiecībā uz apliecības E 101 saistošo spēku vai vismaz to niansēt, ja ir pieļauta acīmredzama kļūda. Jāatgādina, ka šajā spriedumā Tiesa atkārtoti apstiprināja šo judikatūru, nospriežot, ka pat tad, ja ir pieļauta acīmredzama kļūda, šī apliecība ir saistoša uzņemošās dalībvalsts tiesai [20].

52. Tomēr spriedumā *A-Rosa Flussschiff* Tiesa neattīstīja krāpšanas hipotēzi. Šī hipotēze tika aplūkota spriedumā *Altun*. Šajā pēdējā minētajā spriedumā, ko pasludināja virspalāta, Tiesa principā atzina, ka uzņemošās dalībvalsts tiesa var noraidīt apliecību E 101, ja šī apliecība ir iegūta vai izmantota krāpnieciski.

53. Abi jautājumi lietā C-370/17 un pirmais jautājums lietā C-37/18 sniedz Tiesai iespēju precizēt sprieduma *Altun* tvērumu. Ņemot vērā pamatlietā aplūkotos apstākļus un Tiesai iesniegtos apsvērumus, manuprāt, ir jāprecizē divas lietas.

54. No vienas puses, ir jāprecizē uzņemošās dalībvalsts tiesai atzītās pilnvaras nepieņemt apliecību E 101, kas iegūta vai izmantota krāpnieciski. Paskaidrošu, kāpēc, manuprāt, šī tiesa var noraidīt šādu apliecību, ja tai ir pierādījumi par krāpšanu, un neatkarīgi no dialoga norises starp kompetentajām iestādēm, kas paredzēts Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktā [21] (B iedaļa).

17 *Cour de cassation, chambre criminelle*, Nr. 11-88420.

18 Skat. spriedumu, 2006. gada 26. janvāris, *Herbosch Kiere* (C-2/05, EU:C:2006:69, 19. un 32. punkts).

19 Attiecīgie spriedumi sašķēla valsts doktrīnu. No kritizētāju vidus skat. Lhernould, J. P., "Une compagnie aérienne peut-elle détacher des navigants en France? L'étonnante leçon anti-européenne de la chambre criminelle à propos du formulaire E 101", *RJS*, 2014, un no atbalstītāju vidus – Muller, F., "Face aux abus et contournements, la directive d'exécution de la directive détachement est-elle à la hauteur?", *Dr. Soc.*, 2014, 788. lpp. Turklāt pēc *Vueling* sūdzības saņemšanas Komisija uzsāka procedūru *EU Pilot* pret Franciju. Tomēr šī lieta tika izbeigta pēc tam, kad tika pasludināts spriedums lietā *A-Rosa Flussschiff*.

20 Skat. sprieduma *A-Rosa Flussschiff* 61. punktu. Šajā spriedumā Tiesa netieši, bet neizbēgami nosprieda, ka uzsāktā procesa civiltiesiskais vai krimināltiesiskais raksturs neietekmē visām dalībvalstu tiesām saistošās apliecības E 101 pierādījuma spēku. Skat. rīkojumu, 2017. gada 24. oktobris, *Belu Dienstleistung* un *Nikless* (C-474/16, nav publicēts, EU:C:2017:812, 17. punkts).

21 Citiem vārdiem sakot un vienlaikus iebilstot pret sasteigto veidu, kādā Francijas krimināltiesas ir noraidījušas *Vueling* iesniegtās apliecības E 101, kā arī attiecīgo Tiesas judikatūru, es uzskatu, ka to panāktais risinājums principā atbilst Savienības tiesībām.

55. No otras puses, ir jāatgriežas pie jēdziena "krāpšana" Savienības tiesību aktu izpratnē, un šajā kontekstā ir jāprecizē, kā Regulā Nr. 1408/71 paredzētās sociālā nodrošinājuma normas tiek piemērotas tādu aviosabiedrību lidojumu apkalpes darbiniekiem, kas veic starptautiskus gaisa pārvadājumus. Es uzskatu, un tas vēl jāpārbauda iesniedzējtiesām, ka tādi apstākļi kā pamatlietā aplūkotie raksturo šādu krāpšanu (C iedaļa).

56. Visbeidzot, atbildot uz otro jautājumu lietā C-37/18, es paskaidrošu, kāpēc, manuprāt, Savienības tiesībām ir pretrunā valsts tiesību norma par *res judicata* spēku, liekot tiesai, kas izskata civillietu, piemērot galīgo spriedumu krimināllietā, ja tiek konstatēts, ka šāds nolēmums nav saderīgs ar šīm tiesībām (D iedaļa).

B. Par uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetenci noraidīt apliecību E 101, kas iegūta vai izmantota krāpnieciski

57. Apliecības E 101 mērķis ir nodrošināt, ka tiek ievērots Regulas Nr. 1408/71 13. panta 1. punktā noteiktais princips par viena tiesību akta piemērošanu darba ņēmējam sociālā nodrošinājuma jomā. Šīs apliecības mērķis ir novērst dažādu dalībvalstu iestāžu atšķirīgu šo tiesību aktu vērtējumu un no tā izrietošas kompetenču kolīzijas. Tādējādi apliecība E 101 palīdz nodrošināt darba ņēmēju, kas pārvietojas Savienībā, tiesisko drošību un līdz ar to arī darba devēju tiesisko drošību. Tādējādi tā veicina darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un pakalpojumu sniegšanas brīvību Savienībā [22].

58. Ja uzņemošās dalībvalsts iestādēm vispārīgi nebūtu saistoša apliecība E 101, šie mērķi būtu apdraudēti. Atzīstot šīs apliecības saistošo spēku un nosakot, ka izdevējiestāde ir vienīgā, kurai ir kompetence to atsaukt, Tiesa vēlējās nepieļaut sekas, kuru novēršanai šis dokuments ir paredzēts: pretējus nolēmumus par konkrētam darba ņēmējam piemērojamo tiesisko regulējumu un no tiem izrietošu dubultu piesaisti [23].

59. Lojālas sadarbības princips, kas noteikts LES 4. panta 3. punktā, arī pamato šo risinājumu. Saskaņā ar šo principu dalībvalstu kompetentās iestādes palīdz cita citai Regulā Nr. 1408/71 paredzēto kolīzijas normu īstenošanā. No tā izriet savstarpēji pienākumi: izdevējiestādei ir pareizi jānovērtē fakti šo noteikumu piemērošanai un līdz ar to jāgarantē apliecībā E 101 ietvertās informācijas pareizība; uzņemošās dalībvalsts iestādēm, ņemot vērā šo sadarbības garu, ir principā jāatzīst šīs apliecības derīgums un, ja rodas šaubas par tajā ietverto informāciju, jāinformē par to izdevējiestāde. Tādā gadījumā šai pēdējai minētajai ir jāpārskata šīs apliecības izsniegšanas pamatotība, ņemot vērā šo pašu sadarbības garu [24].

60. Apliecības E 101 saistošais spēks ir obligāts, ņemot vērā savstarpējās uzticēšanās principu [25]. Šis princips nosaka katrai dalībvalstij pienākumu uzskatīt, ka principā visas pārējās dalībvalstis ievēro Savienības tiesības [26]. Saskaņā ar šo principu uzņemošās dalībvalsts iestādēm ir jāpieņem, ka izdevējiestāde, izsniedzot šo apliecību, ir pareizi piemērojusi Regulā Nr. 1408/71 paredzētās kolīziju normas.

61. Tādējādi – kā Tiesa nosprieda spriedumā *Altun* – judikatūra par apliecības E 101 saistošo spēku nevar ļaut attiecīgajām personām krāpnieciskā vai ļaunprātīgā nolūkā atsaukties uz Savienības tiesību normām [27].

22 Skat. manus secinājumus lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 35. punkts).

23 Skat. manus secinājumus lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 36. punkts).

24 Šajā nozīmē skat. spriedumu *Altun*, 37.–39. punkts un 41.–43. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra.

25 Spriedums *Altun*, 39. un 40. punkts.

26 Skat. it īpaši spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

27 Spriedums *Altun*, 48. punkts.

62. Šajā ziņā Tiesa šajā spriedumā atgādināja, ka Savienības tiesībās ir noteikts vispārējs tiesību krāpnieciskas un ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma princips, kas jāievēro ieinteresētajām personām. Savienības tiesiskā regulējuma piemērošana nav paplašināma tiktāl, lai iekļautu darījumus, kas tiek veikti tādēļ, lai krāpnieciski vai ļaunprātīgi gūtu labumu no šo tiesību sniegtajām priekšrocībām [28].

63. Saskaņā ar šo vispārējo principu Tiesa minētajā spriedumā atzina, ka krāpnieciskā ceļā iegūtai apliecībai E 101 nav tāds pats saistošais spēks. Tā principā atzina, ka uzņemošās dalībvalsts tiesai ir tiesības noraidīt apliecību E 101 un izdarīt secinājumus, kas paredzēti valsts tiesībās, par piemērojamo sociālā nodrošinājuma noteikumu neievērošanu, ja tā to konstatē uz objektīvu elementu pamata [29], ar nosacījumu, ka ieinteresētajai pusei ir bijusi iespēja atspēkot šos elementus, ievērojot garantijas saistībā ar tiesībām uz lietas taisnīgu izskatīšanu, ka šī apliecība ir iegūta vai izmantota krāpnieciski [30].

64. Tomēr Tiesa ir atzinusi šo kompetenci uzņemošās dalībvalsts tiesai samērā īpašā procesuālajā kontekstā. Šajā sakarā lietā, kurā tika pieņemts spriedums *Altun*, uzņemošās valsts kompetentā iestāde, kas konstatēja vairākus elementus, kuri liecināja par to, ka apliecības E 101 bija iegūtas krāpnieciski, nosūtīja izdevējiestādei pamatotu pieprasījumu pārskatīt vai atsaukt šīs apliecības. Šī iestāde pēc atgādinājuma un vairāk nekā pusotru gadu pēc šī pieprasījuma atbildēja, iesniedzot minēto apliecību kopsavilkumu, norādot to derīguma termiņu, un precizējot, ka laikā, kad tika izsniegtas konkrētās apliecības, attiecīgie darba devēji bija izpildījuši norīkojuma nosacījumus. Tomēr šajā atbildē tā nebija ņēmusi vērā elementus, ko tai bija paziņojusi pirmā iestāde [31]. Šādos apstākļos Tiesa nosprieda, ka:

"[..] tiklīdz dialoga ietvaros, kas paredzēts Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktā, dalībvalsts, uz kuru darba ņēmēji ir norīkoti, iestāde vēršas apliecību E 101 izdevējiestādē, iesniedzot konkrētus elementus, kas liek uzskatīt, ka šīs apliecības ir iegūtas krāpnieciski, otrajai minētajai iestādei, atbilstoši lojālas sadarbības principam, ņemot vērā šos elementus, ir jāpārskata šo apliecību izsniegšanas pamatotība un vajadzības gadījumā tās jāatsauc [..]. Ja pēdējā minētā iestāde neveic šādu pārskatīšanu saprātīgā termiņā, ir jābūt iespējai uz šiem elementiem atsaukties tiesvedībā, lūdzot tās dalībvalsts tiesai, uz kuru darba ņēmēji ir norīkoti, neņemt vērā minētās apliecības" [32].

65. Tomēr šo fragmentu var interpretēt divējādi. *No vienas puses*, var uzskatīt, kā to dara *Vueling*, Čehijas Republikas valdība, Īrija un Komisija, ka ar šiem jēdzieniem Tiesa vēlējās paredzēt, ka uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetence noraidīt apliecību E 101, kas iegūta vai izmantota krāpnieciski, ir atkarīga no tā, kā noris dialogs starp kompetentajām iestādēm, kas paredzēts Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktā. Konkrētāk, tiesai būtu šī kompetence tikai tad, ja tiek izpildīti *divi kumulatīvi nosacījumi*, proti, 1) uzņemošās dalībvalsts kompetentā iestāde ir iesniegusi izdevējiestādi konkrētus elementus, kas liek uzskatīt, ka attiecīgā apliecība E 101 ir iegūta krāpnieciski, un 2) šī pēdējā minētā iestāde, ņemot vērā šos elementus, neveic apliecības pārskatīšanu saprātīgā termiņā.

66. *No otras puses*, šo fragmentu var interpretēt, kā to dara *J. L. Poignant* un *CRPNPAC*, tādējādi, ka Tiesa vēlējās nevis noteikt vispārīgus noteikumus, bet tikai sniegt atbildi atbilstoši konkrētās lietas apstākļiem, neskarot uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetenci citās lietās.

28 Skat. spriedumu *Altun*, 49. punkts. Skat. arī spriedumu, 2017. gada 22. novembris, *Cussens* u.c. (C-251/16, EU:C:2017:881, 27., 30., 31. un 33. punkts).

29 Par krāpšanu veidojošiem apstākļiem Savienības tiesību nozīmē un norādēm, kas ļauj to konstatēt, skatīt šo secinājumu C iedaļu.

30 Skat. spriedumu *Altun*, 55., 56. un 60. punkts.

31 Skat. spriedumu *Altun*, 20. un 21. punkts.

32 Spriedums *Altun*, 54. un 55. punkts.

67. Ir jāatgādina, ka attiecībā uz šo dialogu starp kompetentajām iestādēm, pamatlietas apstākļi ievērojami atšķiras no tās lietas apstākļiem, kurā tika pieņemts spriedums *Altun*[33]. Jautājums par to, vai šādos apstākļos Francijas krimināltiesas varēja un vai iesniedzējtiesas var noraidīt strīdīgās apliecības E 101, ir radījis domstarpības starp lietas dalībniekiem un personām, kas iestājušās lietā, Tiesā.

68. Manuprāt, spriedumu *Altun* nevar interpretēt tādējādi, ka ar to ierobežo uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetenci noraidīt apliecību E 101, ja tās rīcībā ir objektīvi elementi, kas ļauj konstatēt krāpšanu. Apsvērumus par Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktā paredzēto dialogu starp kompetentajām iestādēm, kas minēti šajā spriedumā, nevar interpretēt kā šīs kompetences priekšnosacījumus (1). Ja Tiesai būs cits viedoklis, es paskaidrošu iemeslus, kuru dēļ šie nosacījumi katrā ziņā ir jāuzskata par izpildītiem tādos apstākļos kā pamatlietā (2).

1. Par to, kā kompetento iestāžu dialoga norise neietekmē uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetenci noraidīt krāpnieciski iegūtu vai izmantotu apliecību E 101

69. Manis piedāvātā interpretācija, manuprāt, izriet no Savienības vispārējā krāpnieciskas un ļaunprātīgas rīcības aizlieguma principa pareizas piemērošanas (a). Ierobežojumu attiecībā uz uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetenci noraidīt apliecību E 101, kas iegūta vai izmantota krāpnieciski, nevar pamatot ar iemesliem, kuri parasti ir šīs apliecības saistošā spēka pamatā (no (b) līdz (d)). Pilnības labad šo interpretāciju lietā C-37/18 pamato apsvērumi par efektīvu aizsardzību, ko darba ņēmējam ir jāspēj īstenot gadījumā, ja viņa darba devējs ir veicis krāpšanu (e). Visbeidzot, šāda interpretācija, manuprāt, neapdraud sistēmu, kuras pamatā ir minētā apliecība (f).

a) Par vispārējo krāpnieciskas un ļaunprātīgas rīcības aizlieguma principu

70. Interpretācija, saskaņā ar kuru uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetencē ir noraidīt apliecību E 101, ja tā, pamatojoties uz objektīviem elementiem, konstatē, ka apliecība ir iegūta vai izmantota krāpnieciski, manuprāt, ir tiešas un obligātas sekas principam, saskaņā ar kuru attiecīgās personas nevar krāpnieciski vai ļaunprātīgi atsaukties uz Savienības tiesību normām.

71. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru par šo vispārējo principu, Savienības tiesību krāpnieciska vai ļaunprātīga izmantošana, ja to konstatē, izmantojot objektīvus elementus, ir pamats *ieinteresētajai personai tiesību vai vēlamās priekšrocības atteikumam* – kas būtībā ir tikai sekas secinājumam, ka krāpšanas vai tiesību ļaunprātīgas izmantošanas gadījumā objektīvie nosacījumi minēto tiesību vai priekšrocību iegūšanai faktiski nav izpildīti[34].

72. Tiesa ir atkārtoti apstiprinājusi šo risinājumu nesenajos spriedumos *N Luxembourg 1* u.c.[35], kā arī *T Danmark* un *Y Denmark*[36], ko pasludināja virspalāta. Šajos spriedumos tā arī apstiprināja, ka valsts tiesai, kas saskaras ar Savienības tiesību normu krāpniecisku vai ļaunprātīgu izmantošanu, pamatojoties uz šīm tiesībām, ir nevis tikai *iespēja*, bet gan *pienākums* atteikt ieinteresētajai personai šo normu piemērošanu[37].

73. Līdz ar to, ievērojot attiecīgo vispārējo principu, uzņemošās dalībvalsts tiesai, ja tās rīcībā ir elementi, kas pierāda, ka apliecība E 101 ir iegūta vai izmantota krāpnieciski, ir ne tikai *kompetence noraidīt šo apliecību*, bet arī *pienākums to darīt*.

33 Skat. šo secinājumu 26.–31. punktu.

34 Skat. spriedumu, 2017. gada 22. novembris, *Cussens* u.c. (C-251/16, EU:C:2017:881, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

35 Spriedums, 2019. gada 26. februāris (C-115/16, C-118/16, C-119/16 un C-299/16, EU:C:2019:134, 96.–102. punkts).

36 Spriedums, 2019. gada 26. februāris (C-116/16 un C-117/16, EU:C:2019:135, 70.–76. punkts).

37 Skat. spriedumus, 2019. gada 26. februāris, *N Luxembourg 1* u.c. (C-115/16, C-118/16, C-119/16 un C-299/16, EU:C:2019:134, 110. un 120. punkts, kā arī *T Danmark* un *Y Denmark* (C-116/16 un C-117/16, EU:C:2019:135, 76. un 82. punkts).

74. Dialoga norise starp uzņemošās dalībvalsts kompetento iestādi un izdevējiestādi par apliecības E 101 spēkā esamību, kas pamatots ar Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktu, manuprāt, nevar pamatoti ietekmēt pirmās dalībvalsts tiesas kompetenci tādos apstākļos, kas minēti iepriekšējā punktā, lai noraidītu aplūkoto apliecību [38].

75. Šai sakarā jānorāda, ka saskaņā ar tādu sprieduma *Altun* interpretāciju, kādu iesaka *Vueling*, Čehijas Republikas valdība, Īrija un Komisija, un kas īsumā izklāstīta šo secinājumu 65. punktā, ja uzņemošās dalībvalsts kompetentā iestāde nav nosūtījusi šādu lūgumu par apliecības E 101 atkārtotu izvērtēšanu izdevējiestādei, ja saprātīgs termiņš kopš šī lūguma nav pagājis vai ja šī pēdējā minētā iestāde tādā termiņā uz to ir atbildējusi, norādot, ka, pēc tās domām, ņemot vērā saņemtos elementus, krāpšana nav notikusi, uzņemošās dalībvalsts tiesa nevarētu noraidīt aplūkoto apliecību, pat ja tās rīcībā būtu objektīvi elementi, kas pierāda šo krāpšanu.

76. Es uzskatu, ka šāds rezultāts nebūtu saderīgs ar iepriekš minēto vispārējo principu un tas nozīmētu, ka tiek pieļauts nepieņemamais tiesību Savienībā: pirmkārt, ieinteresētā persona varētu gūt labumu no savas krāpnieciskās rīcības, otrkārt, tiesai būtu jāpieņem vai pat jāatbalsta krāpšana [39].

77. Jāuzsver, ka krāpšana rada būtisku sabiedriskās kārtības traucējumu gan uzņemošajā dalībvalstī, gan Savienībā, kas, manuprāt, krāpšanas gadījumā sociālā nodrošinājuma jomā pārklājas [40]. Valsts tiesu kā Savienības tiesu, kas ir šīs sabiedriskās kārtības uzraudzītājas, pienākums ir panākt, lai šis traucējums tiktu izbeigts. Šai kompetencei nebūtu jāpiemēro nekādi ierobežojumi, turklāt neviens no iemesliem, kas ir apliecības E 101 saistošā spēka pamatā, nevar to attaisnot.

b) Par lojālas sadarbības principu

78. Pirmkārt, lojālas sadarbības princips, kas īstenots Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktā, nevar attaisnot principa aizliegt krāpnieciskas vai ļaunprātīgas rīcības izņēmumu.

79. Protams, dalībvalstu iestādēm ir jāsadarbojas, īstenojot Regulu Nr. 1408/71. Līdz ar to lojālas sadarbības princips nosaka pienākumu uzņemošās dalībvalsts kompetentajai iestādei vērsties pie izdevējiestādes, ja tās rīcībā ir elementi, kas liecina par krāpšanu saistībā ar apliecību E 101, lai ļautu šai pēdējai minētai iestādei pārskatīt minētās apliecības izsniegšanas pamatotību un to atsaukt vai atcelt [41].

80. Tātad uzņemošās dalībvalsts kompetentā iestāde nevar neuzturēt dialogu ar izdevējiestādi pat krāpšanas gadījumā [42]. Šādu lojālas sadarbības pienākuma pārkāpumu, it īpaši, ja atklājas, ka tiek darīts sistemātiski, varētu tostarp sankcionēt prasības sakarā ar pienākumu neizpildi ietvaros.

38 Šajā nozīmē skat. ģenerāladvokāta M. Lencas [*M. Lenz*] secinājumus lietā *Calle Grenzshop Andresen* (C-425/93, EU:C:1995:12, 63. punkts). Pēc analoģijas skat. spriedumu, 1989. gada 27. septembris, *van de Bijl* (130/88, EU:C:1989:349, 20.–27. punkts), un ģenerāladvokāta M. Darmona [*M. Darmon*] secinājumus lietā *van de Bijl* (130/88, nav publicēts, EU:C:1989:157, 17. punkts). Skat. arī ģenerāladvokāta Ž. Mišo [*J. Mischo*] secinājumus lietā *Paletta* (C-45/90, nav publicēts, EU:C:1991:434, 29.–34. punkts) un spriedumu, 1996. gada 2. maijs, *Paletta* (C-206/94, EU:C:1996:182, 24.–28. punkts). Šajos spriedumos Tiesa atzina, ka atsevišķus dokumentus, ko izdevušas dalībvalsts iestādes un kas principā ir saistoši citas dalībvalsts iestādēm, šīs pēdējās minētās dalībvalsts tiesa var noraidīt krāpšanas gadījumā. Šajās lietās tā noraidīja lietā iestājušos personu ierosinājumus privileģēt iestāžu sadarbību.

39 Skat. manus secinājumus lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 44. punkts).

40 Skat. apsvērumus šo secinājumu 82. punktā.

41 Skat. manus secinājumus lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 71. punkts).

42 Šajā nozīmē skat. 2018. gada 11. jūlija spriedumu Komisija/Beļģija (C-356/15, EU:C:2018:555, 105. punkts), kurā Tiesa norādīja, ka šajā lietā aplūkotie tiesību akti, kuru mērķis ir cīnīties pret apliecībām E 101, kas iegūtas vai izmantotas krāpnieciski, neatbilda sprieduma *Altun* prasībām, jo, konkrēti, šajā regulējumā nebija paredzēts iestādes pienākums uzsākt dialogu un samierināšanās procedūru, kas paredzēta Regulā Nr. 883/2004 un Regulā Nr. 987/2009.

81. Tomēr šī nepieciešamā sadarbība, manuprāt, nevar attaisnot to, ka tiek ierobežota uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetence konstatēt krāpšanu saistībā ar apliecību E 101. Neatkarīgi no Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktā paredzētā dialoga starp kompetentajām iestādēm norises, šai tiesai ir jāvar noraidīt apliecību E 101, ja tās rīcībā ir elementi, kas pierāda, ka šī apliecība ir iegūta vai izmantota krāpnieciski, arī tad, ja tajā ir vērsusies šīs dalībvalsts kompetentā iestādē, ja tā pieņem nolēmumu par ieinteresēto trešo personu, piemēram, darba ņēmēju, kas ir šīs krāpšanas upuri, celtu prasību par kaitējuma atlīdzināšanu, vai ja ieinteresētā persona, atsaucoties uz minēto apliecību, tajā rīkojas kā prasītājs.

82. Nevar tiesai tikai tāpēc, lai mudinātu iestādes sadarboties, neļaut pieņemt lēmumus pret krāpšanu sociālā nodrošinājuma jomā. Šajā ziņā efektīva cīņa pret šādu krāpšanu ir *prasība*. Dalībvalstu mērogā krāpšana saistībā ar apliecības E 101 izsniegšanu apdraud to sociālā nodrošinājuma sistēmu saskanību un finansiālo līdzsvaru, un Savienības līmenī šī krāpšana var kaitēt ekonomiskajai kohēzijai un pareizai iekšējā tirgus darbībai, kropļojot konkurences apstākļus [43].

83. Lai arī cieša un efektīva sadarbība starp kompetentajām iestādēm ir galvenais faktors, lai veiktu krāpšanas apkarošanas pasākumus [44], šai sadarbībai pašreizējā Savienības tiesību stāvoklī tomēr nav saistoša ietvara, kas tai ļautu vienmēr darboties samērā ātri un efektīvi šajā jomā [45]. Jāatgādina, ka Savienības tiesībās pagaidām nav noteiktas procedūras, lai izsniegtu vai pārskatītu apliecības E 101, jo tās ir noteiktas katras dalībvalsts tiesībās, un nav noteikti obligāti ievērojami termiņi, kas jāpiemēro saziņai starp kompetentajām iestādēm [46].

84. Turklāt gadījumos, ja starp kompetentajām iestādēm rodas nesaskaņas, samierināšanas procedūras izmantošana Administratīvajā komisijā arī pagarina termiņu līdz jebkāda soda piemērošanai. Turklāt tās lēmumiem nav juridiski saistoša spēka [47]. Ja krāpšanas apkarošana aprobežotos tikai un vienīgi ar šo sadarbību, tas nozīmētu, ka praksē šī apkarošana netiktu īstenota ar prasīto jaudu un ātrumu.

85. Šajā kontekstā es neiesaku pretnostatīt uzņemošās dalībvalsts tiesā celtu prasību vienpusējību un sadarbību starp kompetentajām iestādēm. Manuprāt, šiem diviem rīcības veidiem ir jāiet *roku rokā*, jo tie viens otru papildina. Turklāt Direktīvas 2014/67/ES par to, kā izpildīt Direktīvu 96/71/EK par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā, un ar ko groza [..] Regulu (ES) Nr. 1024/2012 par administratīvo sadarbību, izmantojot Iekšējā tirgus informācijas sistēmu [48], ideja ir tieši tāda.

43 Skat. manus secinājumus lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 46. punkts). Skat. arī Eiropas Parlamenta 2016. gada 14. septembra rezolūciju par sociālo dempingu Eiropas Savienībā, kas minēta iepriekš. Pēc analoģijas, attiecībā uz fiskālo dempingu, skat. arī spriedumus, 2019. gada 26. februāris, *N Luxembourg 1* u.c. (C-115/16, C-118/16, C-119/16 un C-299/16, EU:C:2019:134, 107. punkts), kā arī *T Danmark* un *Y Denmark* (C-116/16 un C-117/16, EU:C:2019:135, 79. punkts).

44 Skat. Administratīvās komisijas Lēmuma Nr. H5 (2010. gada 18. marts) par sadarbību krāpšanas un kļūdu apkarošanas jomā saskaņā ar [Regulu Nr. 883/2004] un [Regulu Nr. 987/2009] 4. apsvērumu (OV 2010, C 149, 5. lpp.).

45 Pēc analoģijas skat. ģenerāladvokāta M. Darmona secinājumus lietā *van de Bijl* (130/88, nav publicēts, EU:C:1989:157, 17. punkts).

46 Jāatgādina, ka Administratīvās komisijas lēmumiem, ar kuriem nosaka šādus termiņus, nav saistoša spēka. Tomēr jānorāda, ka priekšlikums par koordinēšanas regulu grozījumiem, ko pašlaik apspriež Savienības likumdevējs, paredz, ka tiks ieviests termiņš, kādā izdevējiestādei būs jāpārskata apliecības E 101 izsniegšanas pamatotība un attiecīgā gadījumā jāatsauc vai jālabo minētā apliecība pēc citas dalībvalsts kompetentās iestādes pieprasījuma. Ja dokumenta pieprasītājs ir izdarījis neapstrīdamu krāpšanu, izdevējiestādei ir nekavējoties jāatsauc vai jālabo dokuments ar atpakaļejošu spēku. Šajā sakarā skat. manus secinājumus lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 21. punkts).

47 Lieta, kurā 2018. gada 6. septembrī tika pieņemts spriedums *Alpenrind* u.c. (C-527/16, EU:C:2018:669), šajā ziņā ir pārliecinošs piemērs. Šajā lietā uzņemošās dalībvalsts kompetentā iestāde bija norādījusi izdevējiestādei, ka portatīvie dokumenti A1, kurus tā bija izsniegusi atsevišķiem darba ņēmējiem, nebija derīgi. Izdevējiestāde atteicās atsaukt šos dokumentus. Pēc šīm nesaskaņām attiecīgās dalībvalstis vērsās Administratīvajā komisijā, kas pieņēma lēmumu par šo dokumentu atsaukšanu. Tomēr izdevējiestāde pēc šīs samierināšanas procedūras neatsauca šos dokumentus.

48 Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva (2014. gada 15. maijs) (OV 2014, L 159, 11. lpp.). Konkrēti, šīs direktīvas 6. panta 10. punktā ir paredzēts, ka informācijas pieprasījums starp norīkojuma jomā kompetentajām iestādēm neliedz uzņemošās dalībvalsts kompetentajām iestādēm veikt pasākumus saskaņā ar piemērojamajiem valsts un Savienības tiesību aktiem, lai izmeklētu un novērstu darba ņēmēju norīkošanas noteikumu iespējamus pārkāpumus.

86. Proti, dialogs starp kompetentajām iestādēm pirms vēršanās uzņemošās dalībvalsts tiesā var ļaut kliedēt iespējamās šaubas par attiecīgā gadījuma faktiskajiem apstākļiem, it īpaši, ja nolūkā konstatēt krāpšanu ir jāveic pārbaudes tajā dalībvalstī, kurā šī apliecība ir izsniegta [49]. Turklāt, ja izdevējiestāde atceļ vai atsauc apliecību E 101 pēc uzņemošās dalībvalsts kompetentās iestādes lūguma, vēršanās šīs dalībvalsts tiesā faktiski ir lieka. Tādējādi dialogs starp kompetentajām iestādēm var nodrošināt procesuālo ekonomiju [50]. Pat pēc uzņemošās dalībvalsts tiesas notiesājoša sprieduma šis dialogs ir būtisks. Konkrēti, apliecības E 101, kas ir spēkā visā Savienībā, atcelšanu var pasludināt tikai izdevējiestāde [51], jo uzņemošās dalībvalsts tiesa var tikai noraidīt apliecību tās lietas ietvaros, ko tā izskata. Turklāt minētais dialogs ļauj atrisināt krāpšanas finansiālās sekas un nodrošināt, ka darba ņēmējiem nav jācieš no sarežģījumiem, īstenojot savas tiesības uz sociālo nodrošinājumu [52].

c) Par savstarpējas uzticēšanās principu

87. Otrkārt, savstarpējās uzticēšanās princips, manuprāt, nenozīmē piemērot interpretāciju, kas atšķiras no tās, kuru ierosinu es. Sākumā jāatzīmē, ka, konstatējot, ka apliecība E 101 ir iegūta krāpnieciski, uzņemošās dalībvalsts tiesa neapstrīd to, ka izdevējiestāde ir ievērojusi Savienības tiesības. Šāds secinājums par krāpšanu nenozīmē, ka tai var pārmest Savienības tiesību aktu pārkāpumu, bet gan tikai to, ka darba devēja krāpnieciskā rīcība ir to maldinājusi.

88. Turklāt gadījumā, ja savstarpējā dialoga ietvaros izdevējiestāde pēc uzņemošās dalībvalsts kompetentās iestādes pieprasījuma būtu pārskatījusi apliecību E 101 un būtu nolēmusi to atstāt spēkā, argumentējot, ka, pēc tās domām, šī apliecība nav iegūta vai izmantota krāpnieciski, savstarpējas uzticēšanās princips, protams, liek uzņemošās dalībvalsts tiesai pienācīgi ņemt vērā šo atbildi un iespējamos elementus, uz kuriem šī iestāde ir atsaukusies, lai to pamatotu. Tomēr šis princips nevar piespiest šo tiesu uzskatīt, ka šī atbilde tai ir saistoša, ja tā turklāt ir ieguvusi pierādījumus par šo krāpšanu.

89. Šajā sakarā nevar spriest pēc analoģijas ar Savienības tiesību instrumentiem civillietās un krimināllietās, kas nosaka pienākumu valstu tiesām atzīt vai izpildīt atsevišķus no citām dalībvalstīm nākušus dokumentus, nespējot principā apšaubīt to pamatotību. Šie instrumenti iederas sadarbībā starp *tiesu iestādēm*, un šis fakts attaisno augsto uzticēšanās pakāpi, kura ir ar šiem instrumentiem paredzētās atzīšanas un izpildes sistēmas pamatā [53]. Nevar prasīt tādas pašas pakāpes uzticēšanos no *tiesas*, ja runa ir par viedokli, ko paudusi citas dalībvalsts *administratīva iestāde*. Citiem vārdiem, savstarpējās uzticēšanās princips nevar attaisnot, ka izdevējiestādei ir zināma veida "veto tiesības" pār uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetenci noraidīt tādu apliecību E 101, kas iegūta vai izmantota krāpnieciski.

49 Es it īpaši domāju par aplūkoto krāpšanas veidu lietā, kurā tika pieņemts spriedums *Altun*, proti, "pastkastītes" sabiedrību izveide konkrētā dalībvalstī ar vienīgo mērķi norīkot darba ņēmējus darbā uz citu dalībvalsti. Tomēr Īrija un Komisija apgalvo, ka uzņemošās dalībvalsts tiesas *rīcībā nevar būt elementi, kas pierāda krāpšanu, izņemot, ja ir noticis dialogs ar izdevējiestādi*. Šī apgalvojuma pārmērīgums ir tūlītēji redzams. Lai arī šāds dialogs var izrādīties lietderīgs, lai iegūtu pierādījumus, tas nav nepieciešams. Šī iestāde ne vienmēr ir piemērotāka nekā uzņemošās dalībvalsts iestādes, lai pierādītu krāpšanu. Konkrēti, izšķiroši elementi bieži vien ir konstatējami uzņemošajā dalībvalstī. Tieši tā ir pamatlietā aplūkotajos apstākļos, kur ir jākonstatē, ka šajā valstī pastāv darba devēja filiāle un darba ņēmēji ir piesaistīti tai (skat. šo secinājumu C iedaļu). Turklāt pats Savienības likumdevējs ir uzsvēris uzņemošās dalībvalsts iestāžu kontroles funkciju, kas tām noteikta Direktīvā 2014/67, kuras 7. pants būtībā paredz to, ka par pārbaudi attiecībā uz to, vai tiek ievērota minētā direktīva un Direktīva 96/71, atbild šīs valsts iestādes, kurām attiecīgā gadījumā palīdz nosūtītājas dalībvalsts iestādes.

50 Šajā gadījumā, ja Francijas iestādes būtu sākušas dialogu agrāk, izdevējiestāde, visticamāk, būtu atcēlusi strīdīgās apliecības E 101, jo tā to nedarīja galvenokārt ar noilgumu saistītu iemeslu dēļ.

51 Skat. manus secinājumus lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 56. punkts).

52 Skat. apsvērumus šo secinājumu 56. zemsvītras piezīmē.

53 Attiecībā uz Padomes pamatlēmumu 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.) skat, piemēram, spriedumu, 2016. gada 10. novembris, *Poltorak* (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 45. punkts). Saistībā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2012, L 351, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – "Briseles Ia regula") skat. arī spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, 40. un 63. punkts).

90. Visbeidzot, katrā ziņā ir jāatgādina, ka savstarpējas uzticēšanās princips rada *pieņēmumu* par Savienības tiesību aktu ievērošanu, kas, lai arī ir spēcīgs, tomēr nav neatspēkojams. Gluži pretēji, šo pieņēmumu var atspēkot "ārkārtas apstākļos"[54]. Manā ieskatā, pierādījums par krāpšanu ir šāds apstāklis.

d) Par piesaistes vienai sistēmai principu un tiesiskās drošības principu

91. Treškārt, arī princips par piesaisti vienai [sociālā nodrošinājuma] sistēmai[55] nav jāinterpretē atšķirīgi. Protams, kā uzsver *Vueling*, krāpšanas konstatēšanas un strīdīgo apliecību E 101 noraidīšanas pamatlietās būtu iemesls tai nelabvēlīgam spriedumam, ar kuru tai piespriestu samaksāt *CRPNPAC* zaudējumu atlīdzību apmērā, kas ir ekvivalents daļai no iemaksām, kuras nav samaksātas Francijā, lai gan izdevējiestāde pašlaik atsakās atmaksāt Spānijā jau samaksātās iemaksas, kas faktiski nozīmētu dubultas iemaksas noteikšanu par vienu un to pašu darbību.

92. Tomēr šādas sekas negatīvi ietekmē nevis attiecīgos darba ņēmējus, bet gan *darba devēju, kas rīkojies krāpnieciski*. Tomēr šis pēdējais minētais uzņemas šādu seku risku, jo ar krāpnieciskām darbībām ir kaitējis Regulas Nr. 1408/71 noteikumu funkcionēšanai. Turklāt šādām sekām var būt preventīva iedarbība attiecībā uz krāpšanu[56].

93. Ceturtkārt, attiecībā uz tiesiskās drošības principu ir jāatgādina, ka personai, kura mākslīgi rada apstākļus vai izvairās no nosacījumiem, kas saistīti ar tādas priekšrocības iegūšanu, kura izriet no Savienības tiesībām, nav pamata atsaukties uz šo principu, lai iebilstu pret attiecīgās priekšrocības zaudēšanu, piemērojot principu par krāpnieciskas vai ļaunprātīgas rīcības aizliegumu[57].

e) Par tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību

94. Piektkārt un pilnības labad, lietā C-37/18 manis piedāvātā interpretācija ir pamatota ar apsvērumiem par efektīvu tiesisko aizsardzību, kuru tādam darba ņēmējam kā *J. L. Poignant* jābūt iespējai izmantot viņa darba devēja krāpšanas gadījumā.

95. Šajā ziņā, ja darba devējs veic krāpšanu, izmantojot apliecību E 101, viņš laupa attiecīgajam darba ņēmējam iemaksas tajā sociālā nodrošinājuma sistēmā, kuras dalībniekam viņam jābūt saskaņā ar kolīziju normām, ko Savienības likumdevējs ir noteicis Regulā Nr. 1408/71. Ciktāl šis tiesiskais regulējums ir labvēlīgāks nekā tas, kam šis darba ņēmējs bija piesaistīts darba devēja krāpnieciskās rīcības dēļ, no tā izriet, ka pirmajam minētajam ir nodarīts kaitējums, par kuru viņam ir tiesības saņemt zaudējumu atlīdzību. Manuprāt, tā būtu pārsteidzoša neveiksme, ja judikatūra par apliecības E 101 saistošo spēku, ko Tiesa ir iedibinājusi konkrēti, lai aizsargātu darba ņēmēju pārvietošanās brīvību, varētu ierobežot iespēju pieprasīt šādu zaudējumu atlīdzību.

54 Skat. it īpaši spriedumu, 2016. gada 5. aprīlis, *Aranyosi* un *Căldăraru* (C-404/15 un C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 82. punkts un tajā minētā judikatūra).

55 Attiecībā uz šo principu skat. šo secinājumu 57. punktu.

56 Vispārīgi krāpšanas konstatēšanai vajadzētu būt iemeslam piesaistīt attiecīgos darba ņēmējus uzņemošās dalībvalsts sociālā nodrošinājuma sistēmai ar atpakaļejošu spēku. Tomēr pašlaik koordinēšanas regulās nav paredzēti noteikumi, lai atrisinātu šādu izmaiņu ar atpakaļejošu spēku finansiālās sekas, jo īpaši attiecībā uz darba devēja nepamatoti samaksātām iemaksām. Grūtības, kas rodas šīs piesaistes maiņas dēļ, tomēr var atrisināt, kompetento iestāžu starpā vienojoties par risinājumu sadarbības vārdā. Es uzskatu, ka tad, ja uzņemošās dalībvalsts tiesa ir konstatējusi krāpšanu galīgā spriedumā, izdevējiestādei būtu jāizdara secinājumi no minētā tiesas nolēmuma, atsaucot strīdīgās apliecības un apspriežot šādu risinājumu. Šajā ziņā savstarpējās uzticēšanās principam vajadzētu darboties abos virzienos (skat. manus secinājumus lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 65. punkts)). Turklāt mehānismi šo finansiālo seku risinājuma atvieglošanai ir paredzēti priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza [Regulu Nr. 883/2004] un [Regulu Nr. 987/2009] (COM(2016) 815 *final*) kas vēl ir pieņemšanas procesā.

57 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 22. novembris, *Cussens* u.c. (C-251/16, EU:C:2017:881, 43. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī manus secinājumus lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 66. punkts).

96. Papildus šim apsvērumam jānorāda, ka darba ņēmējam nav nekādu pilnvaru uzsākt dialogu starp kompetentajām iestādēm saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktu vai panākt, ka tas tiek uzsākts. Tādējādi, ja uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetence noraidīt apliecību E 101, attiecībā uz kuru ir pierādīts, ka tā ir iegūta krāpnieciski, šādas prasības par zaudējumu atlīdzību ietvaros būtu atkarīga no šī dialoga norises, tas nozīmētu, ka šī darba ņēmēja piekļuvi tiesai pakļauj prasībām, pār kurām viņam nav nekādas ietekmes. Manuprāt, šāds rezultāts ir grūti savienojams ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, kā paredzēts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā.

97. Protams, tiesas sēdē Komisija, atbildot uz Tiesas jautājumu, norādīja, ka darba ņēmējs varētu celt prasību nosūtītājas dalībvalsts tiesā (proti, izdevējvalsts iestādes un tās, kur principā atrodas darba devēja juridiskā adrese), kurai būtu absolūta kompetence noraidīt vai atzīt par nederīgu apliecību E 101.

98. Šajā sakarā jāatzīst, ka vispārīgi tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību ne vienmēr garantē to, ka attiecīgā persona var celt savu prasību tiesā pēc savas izvēles. Principā svarīgi ir tas, ka kaut kur pastāv tiesa, kura piedāvā garantijas, kas saistītas ar tiesībām uz taisnīgu lietas izskatīšanu, un kurā šī ieinteresētā persona var celt savu prasību [58].

99. Tomēr es uzskatu, ka darba ņēmējam kā darba attiecību vājākajai pusei būtu jānodrošina *vieglāka piekļuve* tiesai, lai aizstāvētu savas tiesības pret darba devēju. Manuprāt, šis apsvērums saskan ar prasībām, kas ar pamattiesībām noteiktas efektīvai tiesību aizsardzībai.

100. Šajā ziņā Briseles Ia regulas 21. pants [59] ir lietderīga norāde. Saskaņā ar šo tiesību normu darba ņēmējam ir iespēja iesūdzēt darba devēju tās dalībvalsts tiesās, kurā ir viņa juridiskā adrese. Tomēr Savienības likumdevējs ir primāri noteicis darba ņēmējam iespēju celt prasību tiesā tajā vietā, kur viņš pastāvīgi veic darbu, jo minētā tiesa tiek uzskatīta par piemērotu gan attiecībā uz strīda [vietas] tuvumu, gan attiecībā uz nepieciešamību aizsargāt darba ņēmēju [60].

101. Tiesas judikatūras par apliecības E 101 saistošo spēku paplašināšana šādā kontekstā praksē nozīmētu liegt darba ņēmējam piekļuvi tiesai, kas vislabāk spēj izšķirt strīdu un aizsargāt viņa intereses un kas turklāt, manā skatījumā, ir vienīgā "reālā" tiesa apliecības E 101 krāpšanas gadījumā. Iespējams, ka valodas zināšanu trūkums, vietējo valsts tiesību nepārzināšana, kā arī attālinātība no dzīvesvietas liek darba ņēmējam atteikties no savu tiesību īstenošanas nosūtītājas valsts tiesās [61].

f) Par manis piedāvātās interpretācijas robežām

102. Visbeidzot jāuzsver manis piedāvātās interpretācijas robežas. Jautājums nav par vispārēju spēju apstrīdēt apliecību E 101 uzņemošajā dalībvalstī. Pirmkārt, to var noraidīt tikai šīs valsts tiesa [62]. Otrkārt, pat šajā tiesā pieņēmums par piesaistes sociālā nodrošinājuma sistēmai, par ko liecina šī apliecība, likumību nezūd. No neatspēkojama šis pieņēmums kļūst par jauktu – to var atspēkot ar

58 Skat. spriedumu, 2015. gada 21. oktobris, *Gogova* (C-215/15, EU:C:2015:710, 45. un 46. punkts), kā arī Fawcett, J. J., "The impact of Article 6(1) of the ECHR on private international law", *International & Comparative Law Quarterly*, 2007, 56(1), 1. lpp.

59 Saskaņā ar tās 1. panta 2. punkta c) apakšpunktu sociālais nodrošinājums ir joma, kurai nepiemēro Briseles Ia regulu. Līdz ar to neviena darba devēja prasība, kas celta pret izdevējiestādi, neietilpst minētās regulas piemērošanas jomā. Turpretī šī nepiemērošana neattiecas uz prasību par zaudējumu atlīdzību, ko cēlis darba ņēmējs pret darba devēju, lai arī tās konteksts ir šī darba devēja pienākumu sociālā nodrošinājuma jomā neievērošana (skat. spriedumu, 2002. gada 14. novembris, *Baten* (C-271/00, EU:C:2002:656, 48. punkts)).

60 Skat. spriedumus, 1987. gada 15. janvāris, *Shenavai* (266/85, EU:C:1987:11, 16. punkts), un 2002. gada 27. februāris, *Weber* (C-37/00, EU:C:2002:122, 40. punkts). Šai sakarā es sliecos uzskatīt, ka tādā lietā, kāda ir pamatlietā aplūkotā, attiecīgo darba ņēmēju pastāvīgā vieta nav vis nosūtītāja dalībvalsts, bet gan uzņemošā dalībvalsts (skat. šo secinājumu 147. punktu).

61 Pēc analoģijas, attiecībā uz teritoriālo jurisdikciju patērētāju aizsardzības jomā, skat. spriedumu, 2000. gada 27. jūnijs, *Océano Grupo Editorial* un *Salvat Editores* (no C-240/98 līdz C-244/98, EU:C:2000:346, 22.–24. punkts).

62 Skat *a contrario* arī spriedumu, 2018. gada 11. jūlijs, Komisija/Beļģija (C-356/15, EU:C:2018:555, 105. punkts), kurā Tiesa nosodīja attiecīgos tiesību aktus, otrajā pamatā norādot, ka ar to ne tikai piešķir tiesai pilnvaras konstatēt krāpšanu un šī iemesla dēļ noraidīt portatīvo dokumentu A1, bet piešķir šo iespēju valsts administratīvajām iestādēm ārpus jebkādas tiesvedības.

pierādījumiem par krāpšanu nevis valsts tiesību izpratnē, bet Savienības tiesību izpratnē, kuru definīcija ir stingra. Visbeidzot, kā es jau norādīju šajā iedaļā, apliecību E 101 var noraidīt, pamatojoties nevis uz vienkāršām *aizdomām* par krāpšanu, bet pamatojoties uz *elementiem, kas to pierāda*, un šie elementi ir jāiesniedz ieinteresētajām personām, kuras atsaucas uz krāpšanu.

103. Attiecībā uz dažreiz doktrīnā minēto protekcionisma risku, ko šāds risinājums varētu izraisīt, vēlreiz jāuzsver, ka dalībvalstīm ir jāizrāda savstarpēja uzticēšanās savām tiesām, kuras sadarbībā ar Tiesu pilda tām kopā uzticētās funkcijas, lai nodrošinātu tiesību ievērošanu, interpretējot un piemērojot Līgumus. Tādējādi valsts tiesa nevar būt šādu aizdomu par protekcionismu subjekts, jo tās neatkarība nozīmē būt objektīvai un to, ka tai nav nekādu interešu strīda risinājumā, izņemot tiesību normu stingru piemērošanu. Turklāt Tiesa aktīvi uzrauga šīs neatkarības ievērošanu [63]. Tā arī varēs pārbaudīt krāpšanas izņēmuma pareizu piemērošanu lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mehānisma ietvaros [64].

g) Starpsecinājums

104. Tādējādi visi iepriekš minētie apsvērumi liek man secināt, ka uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetencē ir noraidīt apliecību E 101, kas iegūta vai izmantota krāpnieciski. Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktā paredzētā dialoga starp kompetentajām iestādēm norise neietekmē šīs tiesas kompetenci. Neskatoties uz to, ka šīs valsts iestāde vēl nav uzsākusi šo dialogu vai ka šis dialogs jau notiek, vai ka izdevējiestāde nepiekrīt pirmās iestādes viedoklim, šai tiesai ir jānoraida šī apliecība, ja tās rīcībā ir elementi, kas pierāda krāpšanu. Manā ieskatā, spriedumu *Altun* nevar interpretēt tādējādi, ka tajā ir izvirzīti nosacījumi, kas ir pretrunā šai interpretācijai.

2. Pakārtoti – par tādu nosacījumu piemērošanu, kas saistīti ar dialoga starp kompetentajām iestādēm norisi tādos apstākļos kā pamatlietā

105. Jāatgādina, ka saskaņā ar to, kā spriedumu *Altun* saprot *Vueling*, Čehijas Republikas valdība, Īrija un Komisija, uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetencē ir noraidīt apliecību E 101 krāpšanas gadījumā tikai tad, ja uzņemošās dalībvalsts iestādes ir iesniegušas izdevējiestādei konkrētus elementus, kas liek uzskatīt, ka šī apliecība ir iegūta krāpnieciski, un ja šī pēdējā minētā iestāde saprātīgā termiņā nav no jauna izvērtējusi minēto apliecību, ņemot vērā šos elementus.

63 Skat. spriedumus, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117), un 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

64 Par iespējamām valstu tiesu kļūdām, ja tās pieļautas pēdējā instancē, varētu noteikt sankciju, ceļot prasību par atbildību (spriedums, 2003. gada 30. septembris, *Köbler* (C-224/01, EU:C:2003:513)) vai prasību sakarā ar pienākumu neizpildi (spriedums, 2018. gada 4. oktobris, Komisija/Francija (iepriekš ieturēts nodoklis par ienākumiem no kapitāla un kustamas mantas) (C-416/17, EU:C:2018:811)) pret attiecīgo dalībvalsti.

106. Tās uzskata, ka šajā gadījumā šie nosacījumi nav izpildīti. Francijas iestādēm būtu vajadzējis uzdot jautājumus izdevējiestādei 2008. gada maijā pēc tam, kad Darba inspekcija bija sagatavojusi protokolu. Tomēr tās to izdarīja tikai pēc tam, kad 2012. gada 31. janvārī *cour d'appel de Paris* bija pasludinājusi pret *Vueling* spriedumu krimināllietā [65]. Šī sabiedrība uzskata, ka faktam, ka Francijas iestādes pēc tam sazinājās ar šo iestādi, nav nozīmes. Komisija piebilst, ka, tā kā šī iestāde pieņēma lēmumu, paredzot uzturēt spēkā strīdīgās apliecības E 101 [66], sadarbības procedūrai bija jāturpinās kā samierināšanas mēģinājumam Administratīvajā komisijā.

107. Es uzskatu, ka, no vienas puses, uzņemošās dalībvalsts tiesai nevar atņemt tās kompetenci noraidīt apliecību E 101, kas iegūta vai izmantota krāpnieciski, tikai pamatojoties uz to, ka lieta tajā iesniegta, *pirms* uzņemošās dalībvalsts kompetentā iestāde *uzsāka dialogu* saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 84.a panta 3. punktu. Šāda interpretācija ir obligāta kaut vai tādēļ, ka prasību, neskatoties uz to, vai tā attiecas uz krimināltiesību vai civiltiesību jomu, var celt tāda fiziska persona kā, piemēram, *J. L. Poignant*, kam nav nekādas kontroles pār dialoga uzsākšanu starp kompetentajām iestādēm, ne arī zināšanu par tā norisi. Kā apgalvo Francijas valdība, lai ļautu izdevējiestādei saskaņā ar lojālas sadarbības principu paust savu viedokli un vajadzības gadījumā atsaukt apliecību E 101, ir vajadzīgi un pietiekami, ka šis dialogs notiek, *pirms uzņemošās dalībvalsts tiesa pieņem galīgo lēmumu*.

108. No otras puses, attiecībā uz dialoga iznākumu, no *Vueling*, Čehijas Republikas valdības, Īrijas un Komisijas ierosinātās sprieduma *Altun* interpretācijas es saprotu, ka uzņemošās dalībvalsts tiesai ir kompetence noraidīt apliecību E 101, kas iegūta vai izmantota krāpnieciski, *vai nu*, ja izdevējiestāde saprātīgā termiņā nav pārskatījusi attiecīgās apliecības pamatotību un ir pieņēmusi lēmumu, ar kuru tā joprojām paliek spēkā vai tiek atsaukta, *vai arī*, ja šī iestāde ir pieņēmusi tādu pašu lēmumu tādā termiņā, bet šī lēmuma motīvu daļā nav skaidri apspriedusi elementus, ko tai iesniegusi uzņemošās dalībvalsts kompetentā iestāde [67].

109. Šajā gadījumā, pirmkārt, izdevējiestāde pieņēma pirmo lēmumu par strīdīgajām apliecībām E 101 divus gadus pēc Francijas iestāžu sākotnējā lūguma, bet tās galīgais lēmums tika pasludināts vairāk nekā divarpus gadus pēc šī lūguma [68]. Ir acīmredzams, ka šie lēmumi netika pieņemti saprātīgā termiņā [69]. Otrkārt, izdevējiestāde šī galīgā lēmuma motīvu daļā nevērtēja elementus, uz ko bija norādījušas Francijas iestādes saistībā ar krāpšanu, proti, nepareizas informācijas par dzīvesvietu norādīšana [70].

110. Tāpēc es uzskatu, ka tādos apstākļos, kādi ir pamatlietā, (iespējamie) nosacījumi par dialogu starp kompetentajām iestādēm ir jāuzskata par izpildītiem.

65 Šajā saistībā Francijas valdība tiesas sēdē paskaidroja, ka tolaik pielietotā prakse bija tāda, ka darba inspekcija nosūta savus protokolus par pārkāpumiem gan *Urssaf*, gan prokuroram. Tad, kad šis pēdējais minētais iesūdz darba devēju krimināltiesā, *Urssaf* gaida šīs tiesvedības iznākumu. Notiesājoša sprieduma gadījumā šī iestāde informē izdevējiestādi. Citiem vārdiem, Francijas iestādes uzskatīja, ka nav vajadzības informēt izdevējiestādi, tiklīdz rodas šaubas par apliecības E 101 derīgumu, bet tikai pēc tam, kad sociālā nodrošinājuma noteikumu pārkāpums ir pierādīts tiesā saskaņā ar sacīkstes principu.

66 *Vueling* Tiesā apgalvo, ka izdevējiestāde apstiprināja strīdīgo apliecību E 101 *pamatotību*. Es tomēr vēlos norādīt, ka no 2014. gada 5. decembra nolēmuma, kura oficiālo tulkojumu minētā sabiedrība iesniedza Tiesai, izriet, ka šī iestāde piekrita Francijas iestāžu novērtējumam attiecībā uz tiesību aktiem sociālā nodrošinājuma jomā, kurus būtu bijis jāpiemēro attiecīgajiem darba ņēmējiem, un ka aplūkotās apliecības tika saglabātas tikai un vienīgi izdevīguma dēļ (skat. šo secinājumu 27. un 28. punktu). Tomēr vajadzības gadījumā tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesām, kurām vienīgajām ir kompetence novērtēt faktus.

67 Jāatgādina, ka lietā, kurā tika pieņemts spriedums *Altun*, apliecību E 101 izdevējiestāde bija sniegusi atbildi uzņemošās dalībvalsts iestādēm. Bet šī iestāde savā atbildē nebija ņēmusi vērā šo iestāžu norādītos elementus.

68 Skat. šo secinājumu 27. un 28. punktu.

69 Piemēram, regulas priekšlikumā, kuru pašlaik apspriež Savienības likumdevējs, Komisija paredz noteikt izdevējiestādei termiņu 25 darba dienas, skaitot no dienas, kad cita iestāde tai ir iesniegusi lūgumu to pārskatīt un, ja nepieciešams, labot vai atsaukt apliecību E 101.

70 Šo secinājumu 30. punktā minētā 2014. gada 9. decembra vēstule skaidri norāda uz to, ka Spānijas iestādes nav atzinušas nekādu krāpniecisku nodomu. Tomēr šī norāde nav minēta 2014. gada 5. decembra lēmumā. Turklāt ne šajā vēstulē, ne arī šajā lēmumā nav aplūkoti elementi, uz ko šajā sakarā ir norādījušas Francijas iestādes.

C. Par jēdzienu "krāpšana" Savienības tiesību nozīmē

111. Iesniedzējtiesu prejudiciālie jautājumi balstās uz premisu, ka *Vueling* ir veikusi krāpšanu, ko galīgi ir konstatējusi Francijas krimināltiesa.

112. Tomēr, no vienas puses, šī premisa balstās uz krāpšanas jēdzienu *Francijas tiesību izpratnē*. Šajā kontekstā krāpšanu raksturo fakts, ka šīs tiesības apzināti nav ņemtas vērā. Tomēr spriedumā *Altun* Tiesa ir vēlējusies piešķirt krāpšanai sociālā nodrošinājuma jomā *autonomu nozīmi*. Šajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka krāpšanas konstatēšana balstās uz tādu netiešu pierādījumu kopumu, kuri pierāda objektīva un subjektīva elementa esamību. Objektīvo elementu veido tas, ka nav izpildīti nosacījumi apliecības E 101 iegūšanai un izmantošanai, kas paredzēti Regulas Nr. 1408/71 II sadaļā. Subjektīvais elements ir ieinteresēto personu nodoms apiet vai izvairīties no šīs apliecības izsniegšanas nosacījumiem, lai saņemtu ar to saistīto priekšrocību [71].

113. No otras puses, krāpšanas pieņēmums Savienības tiesību izpratnē tiek apstrīdēts tiesā. *Vueling* apgalvo, ka uz to neattiecas neviens no šiem elementiem. Arī Čehijas Republikas valdība uzskata tāpat, savukārt Komisijai šajā ziņā ir šaubas. Tikai *J. L. Poignant*, *CRPNPAC* un Francijas valdība uzskata, ka šajā gadījumā krāpšana ir pierādīta neapstrīdami (un galīgi).

114. Šādos apstākļos, manuprāt, ir jāsniedz visi lietderīgi interpretācijas elementi attiecībā uz jēdzienu "krāpšana" Savienības tiesību izpratnē kaut vai tikai tādēļ, lai ļautu iesniedzējtiesām pārbaudīt, vai tās nosacījumi ir izpildīti šajās lietās. Turklāt šie precizējumi ir nepieciešami, lai nodrošinātu tiesisko drošību, izvairoties no atšķirīgiem novērtējumiem un pretrunīgiem nolēmumiem dalībvalstīs par uz to, kas ir krāpnieciska rīcība sociālā nodrošinājuma jomā.

115. Līdz ar to es pievērsīšos krāpšanas objektīvā elementa (2) un subjektīvā elementa (3) interpretācijai, ņemot vērā pamatlietas apstākļus. Tomēr es uzskatu, ka vispirms ir lietderīgi sniegt dažus skaidrojumus, kas, manuprāt, ļauj labāk izprast vispārīgo kontekstu, kurā iekļaujas šīs lietas (1).

1. Par zemo cenu aviosabiedrību pieņemto organizatorisko struktūru un Francijas un Savienības likumdevēju reakciju

116. Saskaņā ar pētījumiem, ar kuriem esmu varējis iepazīties, "vēsturiskās" aviosabiedrības tradicionāli ir organizētas, pamatojoties uz tā saucamo "*hub-and-spoke*" transporta modeli. Šajā sakarā tām ir viena (vai vairākas) darbības bāze(-s), proti, centrālā lidosta (*hub*), ap kuru tiek organizēti galamērķi (*spokes*) un kurā tiek veiktas arī pārsēšanās. Šī darbības bāze apvieno tostarp sabiedrības galveno biroju, gaisa kuģu floti, un tā ir lidojumu apkalpes darbinieku "mājas bāze" [72], t.i., lidosta, no kuras viņi saņem lidojumu grafikus, kurā sāk pildīt savus uzdevumus un kurā atgriežas pēc to izpildes. Savukārt galamērķi ir tikai vienkārša nosēšanās.

71 Spriedums *Altun*, 50.–52. punkts.

72 Šis jēdziens aplūkoto faktu laikā bija definēts Padomes Regulas (EEK) Nr. 3922/91 (1991. gada 16. decembris) par tehnisko prasību un administratīvo procedūru saskaņošanu civilās aviācijas jomā III pielikumā (OV 1991, L 373, 4. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1899/2006 (2006. gada 12. decembris) (OV 2006, L 377, 1. lpp.). Šajā III pielikumā jēdziens "mājas bāze" ir definēts kā "ekspluatanta noteikta atrašanās vieta apkalpes loceklim, no kuras apkalpes loceklis parasti sāk un kurā parasti beidz summāro darba laiku vai summāro darba laiku sēriju, un kur ekspluatants parasti neatbild par attiecīgā apkalpes locekļa izmitināšanu". Šis jēdziens šajā kontekstā ir noteicošs, lai piemērotu noteikumus maksimālā lidojumu laika un obligātā atpūtas laika jomā. Tādēļ katram apkalpes loceklim ir jānorāda mājas bāze. Minētais III pielikums tika aizstāts divas reizes, attiecīgi ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 8/2008 (2007. gada 11. decembris) (OV 2008, L 10, 1. lpp.) un ar Komisijas Regulu (EK) Nr. 859/2008 (2008. gada 20. augusts) (OV 2008, L 254, 1. lpp.), tomēr negrozot šo definīciju.

117. Savukārt zemo cenu aviosabiedrības pakāpeniski ir pieņēmušas citu modeli, tā saucamo "*point-to-point*". Lai gan šīm aviosabiedrībām pārsvarā vienmēr ir galvenā darbības bāze, kas tām kalpo par "*hub*" (centru), tās galvenokārt nodrošina salīdzinoši īsus reisus starp diviem galamērķiem, kas padara iespējamu gaisa kuģu daudzkārtēju rotāciju intensīvā ritmā. Mērķis veicināt šādu rotāciju ir mudinājis šīs aviosabiedrības norīkot uz ilgāku laiku darbiniekus un aprīkojumu uz apkalpotajām lidostām un šai sakarā veidot jaunas bāzes, kas pamazām kļūst arvien nozīmīgākas loģistikas un cilvēkresursu ziņā.

118. Šādā kontekstā dažas zemo cenu aviosabiedrības ir izveidojušas tādu praksi, ka tās pieņem darbā darbiniekus, kurus uz ilgu laiku norīko uz sekundārām darbības bāzēm, kas atrodas citu dalībvalstu teritorijā, vienlaikus viņiem piemērojot tās galvenās darbības bāzes dalībvalsts sociālās tiesības un sociālā nodrošinājuma tiesības, izņemot normas un iemaksas, kas paredzētas dalībvalstīs, kurās atrodas minētās sekundārās bāzes. Šajā nolūkā šīs pašas sabiedrības praktizē darbinieku norīkošanu, norādot, ka uz viņu klātbūtni dalībvalstīs, kas nav to galvenās darbības bāzes valsts, attiecas pakalpojumu sniegšanas brīvība [73].

119. Francijas likumdevējs vēlējās apkarot šo praksi, precizējot, kas aviosabiedrības gadījumā veido pastāvīgu uzņēmumu saskaņā ar definīciju, kura ir tuva tai, kas sniegta šim jēdzienam Tiesas judikatūrā, lai attaisnotu Francijas tiesību piemērošanu saskaņā ar Darba kodeksa L. 1262-3. pantu [74]. Šajā nolūkā tika pieņemts Civilās aviācijas kodeksa R. 330-2-1. pants, kurā precizēts, ka minētais L. 1262-3. pants ir piemērojams gaisa pārvadājumu uzņēmumiem, pamatojoties uz viņu "darbības bāzi", kas atrodas Francijas teritorijā, un šāda "bāze" ir definēta kā "telpu un infrastruktūras kopums, no kura uzņēmums pastāvīgi, parasti un ilgstoši veic aviopārvadājumus, nodarbinot algotus darba ņēmējus, kam tā ir faktiska profesionālās darbības vieta" [75]. Šajā lietā *cour d'appel de Paris* savu 2012. gada 31. janvāra spriedumu, ar kuru *Vueling* ir notiesāta kriminālllietā, ir pamatojusi precīzi ar šiem noteikumiem. Šī tiesa noraidīja norīkošanas noteikumu piemērošanu, jo šai sabiedrībai Ruasī bija šāda "bāze" [76].

120. Savienības likumdevējs arī ir ņēmis vērā attiecīgo praksi. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka, lai gan Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir paredzēti īpaši noteikumi aviosabiedrību lidojumu apkalpes darbiniekiem – kuri šajās lietās ir piemērojamai *ratione temporis* un pie kuriem es atgriezīšos vēlāk –, Savienības likumdevējs Regulas Nr. 883/2004 sākotnējā redakcijā nebija iekļāvis šos īpašos noteikumus vienkāršošanas labad. Tāpēc lidojumu apkalpes darbinieku situācija bija jāizvērtē, ņemot vērā vispārējos noteikumus par darba ņēmējiem, kas ir nodarbināti divās vai vairākās dalībvalstīs; šie noteikumi, tos piemērojot lidojumu apkalpes darbiniekiem, vairumā gadījumu nozīmēja darba devēja juridiskās adreses atrašanās vietas tiesību aktus. Tomēr likumdevējs izmantoja

73 Plašākus skaidrojumus skat. Urban, Q., "Le droit individuel applicable au personnel d'une compagnie aérienne *low cost* à l'épreuve de son organisation en réseau", no: Lyon-Caen, A., un Urban, Q., *Le droit du travail à l'épreuve de la globalisation*, Dalloz, 2008, 119. un nākamās lpp.; Jorens, Y., *Fair aviation for all, a discussion on some legal issues*, ETF, 2019. gada janvāris, it īpaši 12., 13. un 19. – 31. lpp., un Eiropas Komisijas ziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai, 2019. gada 1. marts, "Aviācijas stratēģija Eiropai. Augstu sociālo standartu saglabāšana un veicināšana" (COM(2019) 120 *final*). Vēl par šo tēmu skat. spriedumu, 2017. gada 14. septembris, *Nogueira* u.c. (C-168/16 un C-169/16, EU:C:2017:688).

74 Jāatgādina, ka šis pants būtībā paredz, ka darba devējs nevar atsaukties uz noteikumiem, ko piemēro norīkošanai [darbā], ja tam ir pastāvīgs uzņēmums Francijas teritorijā. Šajos secinājumos es negrasos ieņemt nostāju par minētā panta saderību ar Savienības tiesībām.

75 Turklāt doktrīnā ir ieteikts pievienot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 1008/2008 (2008. gada 24. septembris) par kopīgiem noteikumiem gaisa pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai Kopienā (OV 2008, L 293., 3. lpp.) jēdziena "darbības bāze" definīciju, kas ir tuva Francijas tiesībās noteiktajai definīcijai ("*an airport at which the airline permanently bases aircraft and crew and from where it operates routes. Both fleet and personnel return to the base at the end of the day*"), lai noteiktu infrastruktūru, no kuras aviosabiedrība veic savu darbību pastāvīgi un nepārtraukti, t.i., sekundāru uzņēmumu, uz kuru attiecas LESD noteikumi par brīvību veikt uzņēmējdarbību. Skat. Jorens, Y., minēts iepriekš, 29. un 30. lpp.

76 Manā skatījumā, ir jāizsaka īpaša nožēla, ka šī tiesa nav pamatojusi savu nolēmumu, ņemot vērā Regulu Nr. 1408/71. Tā vietā tā sprieda, ņemot vērā iekšējas tiesību normas (kas jau pats par sevi rada jautājumu par Savienības tiesību pārākuma ievērošanu), kas manā izpratnē ir paredzētas, lai transponētu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 96/71/EK (1996. gada 16. decembris) par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā (OV 1997, L 18, 1. lpp.). Līdz ar to uz šiem noteikumiem attiecas *darba tiesības*, un tie nevarēja būt tieši lietderīgi, lai novērtētu regulā paredzēto *sociālā nodrošinājuma* noteikumu ievērošanu. Norīkošanas jēdziens un ar to saistītie nosacījumi, protams, ir tuvi, bet šajos divos instrumentos tie atšķiras. Līdz ar to, ja attiecībā uz atsevišķiem jautājumiem analoģija ir iespējama, nevar uzreiz uzskatīt, ka vienā jomā piemērojamie risinājumi ir automātiski pārnesami uz citu jomu.

iespēju pieņemt Regulu (ES) Nr. 465/2012[77], lai ieviestu Regulā Nr. 883/2004 jaunu īpašu noteikumu juridiskas fikcijas veidolā, saskaņā ar kuru lidojumu apkalpes darbinieku darbība *tiek uzskatīta par veiktu dalībvalstī, kurā ir tā mājas bāze* – fikcija, kas tādējādi nozīmē šīs valsts tiesību aktu piemērošanu saskaņā ar *lex loci laboris*[78]. Citiem vārdiem, "mājas bāze" ir kļuvusi par piesaistes kritēriju sociālā nodrošinājuma jomā aviosabiedrību lidojumu apkalpes darbiniekiem.

2. Par krāpšanas objektīvo elementu

121. Jāatgādina, ka krāpšanas objektīvais elements ir fakts, ka nosacījumi, kas izvirzīti apliecības E 101 saņemšanai un izmantošanai, nav izpildīti.

122. Šajā gadījumā uzreiz ir jāprecizē viens aspekts par juridisko pamatu, balstoties uz kuru izdevējiestāde izsniedza strīdīgās apliecības E 101. Proti, šāda apliecība jebkurā gadījumā var tikai pierādīt to, ka ir izpildīti noteikumos, saskaņā ar kuriem tā tika izsniegta, paredzētie nosacījumi[79].

123. Šajā saistībā *Cour de cassation, chambre sociale* savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu un pirmajā jautājumā lietā C-37/18 norāda, ka šīs apliecības tika izsniegtas uz Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunkta un Regulas Nr. 574/72 11. panta 1. punkta pamata, t.i., uz tādu noteikumu pamata, ko piemēro darba ņēmēju norīkošanai.

124. Savukārt *tribunal de grande instance de Bobigny* savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā C-370/17 liek noprast, ka minētās apliecības tika izsniegtas saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunktu un Īstenošanas regulas Nr. 574/72 12.a panta 1.a punktu, t.i., saskaņā ar noteikumiem, ko piemēro personām, kuras pieder pie ceļojumu vai lidojumu personāla starptautisku pārvadājumu uzņēmumā. Šīs tiesas pirmais jautājums raisa šaubas, norādot, ka tās pašas apliecības patiesībā ir izsniegtas "saskaņā ar" Īstenošanas regulas Nr. 574/72 11. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar tās pašas regulas 12.a panta 1.a punktu, proti, saskaņā gan ar noteikumiem par norīkošanu, gan ar noteikumiem, ko piemēro personām, kuras pieder pie ceļojumu vai lidojumu personāla.

125. Faktiski, kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem un kā norāda *Cour de cassation, chambre sociale*, strīdīgās apliecības E 101 pieprasīja *Vueling* un izdevējiestāde tās izsniedza, pamatojoties (tikai) uz noteikumiem, ko piemēro darba ņēmēju norīkošanai. Šajos secinājumos es balstīšos tikai uz šo pieņēmumu. *Tribunal de grande instance de Bobigny*, kura vienīgā ir kompetenta novērtēt faktus, tas būs jāpārbauda pašai[80].

126. Ņemot vērā minēto, es paskaidrošu, kādēļ apliecības E 101 nevarēja būt likumīgi izsniegtas uz tādu noteikumu pamata, ko piemēro darba ņēmēju norīkošanai, tādos apstākļos kā pamatlietā (a). Pēc tam paskaidrošu, kāpēc attiecīgie darba ņēmēji nevarēja tikt pieņemti darbā vai turpināt būt piesaistīti tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas darba ņēmēja juridiskā adrese, saskaņā ar noteikumiem, ko piemēro personām, kuras pieder pie ceļojumu vai lidojumu personāla (b).

77 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2012. gada 22. maijs), ar kuru groza [Regulas Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009] (OV 2012, L 149, 4. lpp.).

78 Skat. Regulas Nr. 883/2004, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu Nr. 465/2012, 11. panta 5. punktu.

79 Skat. manus secinājumus lietā *A-Rosa Flussschiff* (C-620/15, EU:C:2017:12, 35. punkts).

80 *Tribunal de grande instance de Bobigny* sniegtie paskaidrojumi un šīs tiesas pirmā jautājuma formulējums atgādina *Vueling* argumentāciju. Savos apsvērumos Tiesā šī sabiedrība, vienlaikus apgalvojot, ka Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētie nosacījumi šajā gadījumā bija izpildīti, apstiprina, ka strīdīgās apliecības E 101 tika izsniegtas saskaņā ar šīs regulas 14. panta 2. punkta a) apakšpunktu un Īstenošanas regulas Nr. 574/72 12.a panta 1.a punktu.

a) Par Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunkta nepiemērojamību tādu aviosabiedrību apkalpes darbiniekiem, kas veic starptautiskus pārvadājumus

127. *Vueling* apgalvo, ka Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunktā un Īstenošanas regulas Nr. 574/72 11. panta 1. punktā paredzētie noteikumi par darba ņēmēju norīkošanu var būt piemērojami tādas aviosabiedrības lidojumu apkalpes darbiniekiem, kura – kā šī sabiedrība pati – veic starptautiskus pasažieru pārvadājumus.

128. Tomēr, es uzskatu – kā to tiesas sēdē norādīja *J. L. Poignant* un *CRPNPAC* pārstāvis – uz šādas aviosabiedrības lidojumu apkalpes darbiniekiem attiecas Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunkts, un viņus nevar "norīkot" uz dalībvalsti saskaņā ar šīs regulas 14. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

129. Šī interpretācija *vispirms* izriet no Regulas Nr. 1408/71 struktūras. Noteikumi par norīkošanu un noteikumi, ko piemēro personām, kuras pieder pie ceļojumu vai lidojumu personāla starptautisku pārvadājumu uzņēmumā, ir, kā norādīts šīs regulas 14. panta nosaukumā, divi *lex loci laboris* principa, kas noteikts minētās regulas 13. panta 2. punkta a) apakšpunktā, izņēmumi. 14. panta struktūra un tā saistība ar 13. pantu izceļ to, ka nav paredzēts atsaukties uz pirmo izņēmumu, lai atkāptos no otrā.

130. Šī interpretācija *turklāt* ir obligāta, ņemot vērā Regulas Nr. 1408/71 attiecīgo noteikumu pašu formulējumu, skatot šo regulu vispārējā kontekstā, kādā šie noteikumi iekļaujas. Jāatgādina, ka šīs regulas 14. panta 1. punkta a) apakšpunkts attiecas uz "uz darba ņēmēju, ko *kādā dalībvalstī* nodarbina [..], un ko [šis uzņēmums] ir nosūtījis uz *kādu citu dalībvalsti*". Turpretī minētās regulas 14. panta 2. punkta a) apakšpunkts attiecas uz tādu darba ņēmēju, kurš ir nodarbināts, kā norādīts šī punkta nosaukumā, "*divās vai vairākās dalībvalstīs*" [81].

131. Šajā sakarā, lai gan jēdziens "norīkošana" Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē šajā regulā nav definēts, nosacījumi, kas ir ietverti šajā tiesību normā, atspoguļo ideju par uz vietas strādājošu darba ņēmēju, kurš parasti veic darbu vienā dalībvalstī un kuru uz laiku nosūta uz citu dalībvalsti, un kurš pēc noteikta laika atgriežas pirmajā valstī. Taču aviosabiedrības lidojumu apkalpes darbinieki, kuri strādā lidmašīnās, kas veic starptautiskos reisus, nevar iekļauties šādā shēmā, jo nav piesaistīti *vienas dalībvalsts* teritorijai, kurā darbs parasti tiek veikts. Attiecībā uz šiem darbiniekiem, kas hipotētiski ir mobili, darba veikšana *vairākās dalībvalstīs* ir darba nosacījumu ierasts aspekts [82]. Šis konteksts pamato to, ka Savienības likumdevējs minētajā regulā ir paredzējis īpašu piesaistes kritēriju šādiem darbiniekiem [83].

132. *Visbeidzot*, Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunkts, ņemot vērā tā izņēmuma raksturu, Tiesas ieskatā, ir jāinterpretē šauri [84]. Tātad šo tiesību normu nevar piemērot *pēc analoģijas* personām, kuras pieder pie ceļojumu vai lidojumu personāla un uz kurām savukārt attiecas šī panta 2. punkta a) apakšpunkts [85].

81 Mani izcēlumi.

82 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 19. marts, *Kik* (C-266/13, EU:C:2015:188, 59. punkts).

83 Šajā pašā nozīmē skat. Gamet, L., "Personnel des aéronefs et lois sociales françaises: les compagnies *low cost* dans les turbulences du droit social français", *Droit social*, 2012, 502. lpp., un pēc analoģijas attiecībā uz ceļojumu personālu – Lhernould, J. F., un Palli, B., "Le statut social du chauffeur routier international à la lumière des dernières propositions législatives communautaires", *Droit social*, 2017, 1057. lpp.

84 Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2018. gada 6. septembris, *Alpenrind* u.c. (C-527/16, EU:C:2018:669, 95. punkts).

85 Tik un tā jāprecizē – tā kā Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunkts attiecas tikai uz lidojumu apkalpes darbiniekiem, kas tiek nodarbināti divu vai vairāku dalībvalstu teritorijā, tas neattiecas uz darba ņēmējiem, kas faktiski strādā tikai iekšējos maršrutos. Šajā gadījumā ir jāpiemēro *lex loci laboris* principa noteikums, kas minēts Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punktā (attiecībā uz šo jautājumu skat. lietu, kurā pieņemts 2017. gada 27. aprīļa spriedums *A-Rosa Flussschiff* (C-620/15, EU:C:2017:309)), un uz attiecīgajiem darba ņēmējiem varētu attiecināt noteikumus par norīkošanu. Tomēr šī īpašā konfigurācija šajā gadījumā netiek aplūkota, jo tādas aviosabiedrības lidojumu apkalpes darbinieki, kas veic starptautiskus pārvadājumus, parasti strādā lidaparātos, kuru galamērķi ir dažādās dalībvalstīs. Turklāt jānorāda, ka risinājums varētu atšķirties, ja tiktu piemērots Regulas Nr. 883/2004, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu Nr. 465/2012, 11. panta 5. punkts. Tajā paredzētās juridiskās fikcijas ietvaros lidojumu apkalpes darbinieku darbu vairs neuzskata par tādu, kas veikts vairākās dalībvalstīs, bet par tādu, kas veikts "mājas bāzes" valstī (skat. šo secinājumu 120. punktu).

b) Par Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta interpretāciju tādos apstākļos kā pamatlietā

133. Manuprāt, secinājums, ka strīdīgās apliecības E 101 nevarēja likumīgi izsniegt, pamatojoties uz noteikumiem, ko piemēro darba ņēmēju norīkošanai, pats par sevi var raksturot krāpšanas objektīvo elementu.

134. Tādējādi, tā kā Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts principā piemērot tās dalībvalsts tiesību aktus, kurā atrodas darba devēja juridiskā adrese, un tā kā apliecības E 101 *hipotētiski* būtu varējušas tikt izsniegtas saskaņā ar šo tiesību normu, es uzskatu, ka, lai izvairītos no jebkādiem pārmetumiem par formālu pieeju, ir lietderīgi paskaidrot, kādēļ līdzīgas apliecības izdevējiestāde nevarēja likumīgi izsniegt saskaņā ar šo tiesību normu.

135. Šajā sakarā jāatgādina, ka, lai gan Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunktā principā ir paredzēts piemērot tās dalībvalsts tiesību aktus, kurā atrodas darba devēja juridiskā adrese, šajā normā ir paredzēta arī atsevišķu izņēmumu piemērošana. Konkrēti, tā i) punktā ir noteikts, ka "persona, kas strādā minētā uzņēmuma filiālē vai pastāvīgajā pārstāvniecībā, kura atrodas citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā atrodas šī uzņēmuma juridiskā adrese vai uzņēmējdarbības vieta, ir pakļauta tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā atrodas filiāle vai pastāvīgā pārstāvniecība".

136. Saskaņā ar šo formulējumu ir jāizpilda divi kumulatīvi nosacījumi, lai šis noteikums tiktu piemērots darba ņēmējam – no vienas puses, ir jāpastāv darba devēja "filiālei vai pastāvīgajai pārstāvniecībai" dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kurā atrodas šī uzņēmuma juridiskā adrese, un, no otras puses, šim darba ņēmējam ir "[jā]strādā" šajā uzņēmumā.

137. Šai sakarā, saistībā ar *pirmo no šiem nosacījumiem* ir jānorāda, ka diskusijas, kas notika Tiesā attiecībā par "filiāles vai pastāvīgas pārstāvniecības" esamību pamatlietā aplūkotajos apstākļos, atspoguļojas šo secinājumu 117.–119. punktā izklāstītajos paskaidrojumos. *Vueling* apgalvo, ka aplūkoto faktu laikā tā eksperimentālā kārtā veica tikai regulārus lidojumus starp vairākām Spānijas pilsētām un Parīzi tādās laika nišās, kuras ņemot vērā, daži gaisa kuģi laikā starp diviem lidojumiem – naktī – tika novietoti Parīzes Šarla de Golla lidostas lidlaukā. Tādējādi tā nepiekrīt idejai par to, ka tai bija šāda veida struktūra vai jebkāda cita veida sekundāra uzņēmējdarbības forma šajā lidostā, un būtībā vēlas atsaukties uz pakalpojumu sniegšanas brīvības īstenošanu.

138. Tomēr man nerada šaubas tas, ka šajās lietās runa ir par "filiāli vai pastāvīgu pārstāvniecību" Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē.

139. Šai sakarā jānorāda, ka minētais jēdziens "filiāle vai pastāvīgā pārstāvniecība" šajā regulā nav definēts, un tajā nav arī atsauces uz dalībvalstu tiesību aktiem šajā jomā. Tādēļ tas ir jāinterpretē autonomi un šī interpretācija ir jāsniedz saskaņā ar šo terminu ierasto nozīmi ikdienas valodā, ņemot vērā kontekstu, kādā tie tiek lietoti, un ar tiesisko regulējumu, kura daļa tie ir, sasniedzamos mērķus [86].

140. Savā ierastajā nozīmē termins "filiāle" attiecas uz sekundārās uzņēmējdarbības formu (pretstatā uzņēmuma galvenajai uzņēmējdarbības vietai), kas nav atsevišķa juridiska persona (atšķirībā no meitasuzņēmuma) un kurai ir zināma autonomija. Termins "pastāvīgā pārstāvniecība" atspoguļo tuvu realitāti un nozīmē pastāvīgu uzņēmumu, kas darbojas galvenā uzņēmuma vārdā un uzdevumā.

141. Attiecībā uz Regulas Nr. 1408/71 kontekstu un sasniedzamajiem mērķiem, kas vienlaicīgi ir gan instruments, kas iekļaujas iekšējā tirgus ietvarā, gan starptautisko privāttiesību instruments, definīcijas, kuras Tiesa ir formulējusi tuviem jēdzieniem šajās jomās, sniedz lietderīgas norādes. Šajā sakarā, no vienas puses, jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru filiāle vienā dalībvalstī, kuru

86 Skat. it īpaši spriedumu, 2018. gada 22. marts, *Anisimovienė* u.c. (C-688/15 un C-109/16, EU:C:2018:209, 89. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

izveidojusi sabiedrība, kas dibināta atbilstoši citas dalībvalsts tiesībām, ir sekundāras uzņēmējdarbības forma, uz kuru attiecas LESD 49. pants [87]. Šai kontekstā jēdziens "uzņēmējdarbība" nozīmē infrastruktūru, kas ļauj pastāvīgi un ilgstoši veikt profesionālu darbību un, izmantojot šo infrastruktūru, tostarp vērsties pie attiecīgās dalībvalsts pilsoņiem [88]. No otras puses, analoga realitāte ir atrodama Tiesas judikatūrā par Briseles Ia regulas 7. panta 5. punktā minēto jēdzienu "filiāle, aģentūra vai cita struktūra", kas nozīmē darījumu veikšanas centru, kurš ilgterminā ārēji rīkojas kā mātesuzņēmuma atvasinājums, kuram ir vadība un kurš materiālā ziņā ir aprīkots tā, lai tas būtu spējīgs slēgt darījumus ar trešajām personām [89].

142. No visiem šiem apsvērumiem izriet, ka "filiāle vai pastāvīgā pārstāvniecība" Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē ir kā sekundāras uzņēmējdarbības forma, kam piemīt pastāvīgums un kas līdz ar to īsteno uz āru vērstu saimniecisko darbību, un kam šajā nolūkā ir organizēts materiālais un cilvēkresursu nodrošinājums, kā arī zināma autonomija attiecībā pret darba devēja galveno uzņēmumu.

143. Gaisa pārvadājumu jomā man tāpat kā *Cour de cassation, chambre sociale* šķiet [90], ka realitāte, ko aptver jēdziens "filiāle vai pastāvīgā pārstāvniecība" ļoti, ja ne pilnībā atbilst "darbības bāzei", kā tas it īpaši ir definēts Francijas tiesībās [91].

144. *Cour d'appel de Paris* savā 2012. gada 31. janvāra spriedumā, ar kuru *Vueling* tika piespriests krimināls sods, konstatēja, ņemot vērā apstākļus, kas minēti šo secinājumu 19., 21. un 24. punktā, ka šai aviosabiedrībai Ruasī bija šāda bāze. Tas vēl ir jāpārbauda iesniedzējtiesām, kurām vienīgajām ir kompetence novērtēt aplūkotos faktus, taču "filiāles vai pastāvīgās pārstāvniecības" raksturojums Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punkta izpratnē, manā ieskatā, ir izpildīts [92].

145. Attiecībā uz *otro nosacījumu*, kurš izriet no šīs tiesību normas un saskaņā ar kuru attiecīgajam darba ņēmējam ir "[jā]strādā" darba devēja filiālē vai pārstāvniecībā, *Vueling* apgalvoja, ka to nevarēja attiecināt uz darba ņēmējiem, ko tā "norīkoja" uz Ruasī bāzi (kuras esamību, jāatgādina, tā apstrīd), jo tai neesot statusa, kas raksturo darba devēju vai kompetenci gaisa lidojumu apkalpes darbinieku vadības jomā, tādēļ ka šī vadība vienmēr ir bijusi atkarīga no galvenā biroja Barselonā. Tomēr arī šajā gadījumā man nav šaubu par to, ka šis nosacījums ir izpildīts tādos apstākļos kā pamatlietā aplūkotie.

146. Šai sakarā jānorāda, ka, lai gan mērķis Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) apakšpunktā paredzētajam noteikumam par *lex loci laboris* principu ir nodrošināt *vienlīdzīgu* attieksmi pret visiem darba ņēmējiem, kas ir nodarbināti vienas un tās pašas dalībvalsts teritorijā [93], noteikumi, kas paredzēti šīs regulas 14. panta 2. punkta a) apakšpunktā, atspoguļo – ja nevar identificēt vienu teritoriju, kurā tiek veikta darbība, – vēlmi paredzēt piesaistes kritērijus, ar kuriem nosaka darba ņēmējam vistuvākās valsts tiesību aktus atbilstoši *tuvuma principam*, kas ir raksturīgs starptautiskajām privāttiesībām. Tādējādi, ja darba ņēmēju nodarbina darba devēja filiāle vai pastāvīgā pārstāvniecība, ir jāpiemēro tās dalībvalsts tiesību akti, kurā šī struktūra atrodas, pamatojoties uz to, ka tiek uzskatīts, ka minētie tiesību akti ir tuvāki attiecīgajam darba ņēmējam nekā tās valsts tiesību akti, kurā atrodas darba devēja juridiskā adrese [94].

87 Skat. spriedumus, 1999. gada 9. marts, *Centros* (C-212/97, EU:C:1999:126, 17.–21. punkts), un 2013. gada 26. septembris, *Texdata Software* (C-418/11, EU:C:2013:588, 63. punkts).

88 Skat. spriedumus, 1995. gada 30. novembris, *Gebhard* (C-55/94, EU:C:1995:411, 28. punkts), un 2003. gada 11. decembris, *Schnitzer* (C-215/01, EU:C:2003:662, 32. punkts).

89 Skat. spriedumus, 1978. gada 22. novembris, *Somafer* (33/78, EU:C:1978:205, 12. punkts), un 2019. gada 11. aprīlis, *Ryanair* (C-464/18, EU:C:2019:311, 33. punkts).

90 Skat. šo secinājumu 41. punktu.

91 Saistībā ar šo definīciju skat. šo secinājumu 119. punktu.

92 Atšķirība starp jēdzieniem "filiāle vai pastāvīgā pārstāvniecība" un "darbības bāze" varētu pastāvēt prasībā par autonomiju, kas ietverta pirmajā jēdzienā, bet kas nešķiet izrietam no otrā jēdziena. Katrā ziņā ir skaidrs, ka *Vueling* bāzei Ruasī bija direktors un likumīgais pārstāvis, tāpēc šajās lietās nav vajadzības iedziļināties šajā jautājumā.

93 Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2018. gada 6. septembris, *Alpenrind* u.c. (C-527/16, EU:C:2018:669, 98. punkts).

94 Skat. Omarjee, I., *Droit européen de la protection sociale*, Larcier, 1. izdevums, 2018, 223. un nākamās lpp.

147. Attiecībā uz šī tuvuma principa ietekmi –ir iespējams izdarīt apsvērumus pēc analoģijas ar judikatūru par starptautiskajām darba tiesībām. Šajā jomā jau sen ir atzīts, ka darba attiecības parasti ir cieši saistītas, no vienas puses, ar tiesību aktiem un, no otras puses, ar tiesu, kas atrodas *vietā, kurā darba ņēmējs faktiski veic savu darbību*[95]. Ja darba ņēmējs veic savu darbību vairākās vietās, Tiesa ir nospriedusi – it īpaši spriedumā *Nogueira* u.c.[96] – attiecībā konkrēti uz lidojumu apkalpes darbiniekiem, ka darba attiecības nozīmē ievērojamu piesaisti *vietai, no kuras* darba ņēmējs parasti pilda savus pienākumus attiecībā pret darba devēju – tā atbilst vietai, kurā viņš saņem norādījumus par saviem pārvadājumiem un organizē savu darbu, no kuras viņš sāk savu darba dienu un kurā viņš pēc tās atgriežas. Šajā spriedumā Tiesa norādīja, ka šo pašu lidojumu apkalpes darbinieku gadījumā un, ja nav pretēju norāžu, šī vieta sakrīt ar viņu "mājas bāzi"[97].

148. Šie apsvērumi, kas ir transponēti Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punktā, nozīmē to, ka, lai piemērotu šo tiesību normu, pietiek tikai pārbaudīt, vai darba ņēmējs veic savu darbību *uz vietas* darba devēja filiālē vai pastāvīgajā pārstāvniecībā vai *no* darba devēja filiāles vai pastāvīgās pārstāvniecības. Attiecībā uz lidojumu apkalpes darbiniekiem tā tas parasti ir, ja viņu "mājas bāze" atrodas tur, un šķiet, ka pamatlietās tā arī ir, ņemot vērā šo secinājumu 19. un 21. punktā aprakstītos apstākļus. Iesniedzējtiesām arī tas būs jāpārbauda.

3. Par krāpšanas subjektīvo elementu

149. Lai secinātu, ka ir notikusi krāpšana – kā es norādīju iepriekš – ir jākonstatē, ka ieinteresētajai personai bija *nodoms* apiet apliecības E 101 izsniegšanas nosacījumus vai izvairīties no tiem, lai saņemtu ar to saistīto priekšrocību. Šajā gadījumā *Vueling* norāda, ka tā neko tīši nav slēpusi, jo savus norīkotos darba ņēmējus deklarēja Francijas iestādēm un lūdza kompetentajai Francijas iestādei viņu norīkojumu pagarināt.

150. Tiesai nav jānosaka, vai šāda *Vueling* krāpnieciska nodoma pierādījums ir gūts pamatlietā aplūkotajos apstākļos. Tomēr, ņemot vērā minētos apstākļus, ir jāsniedz iesniedzējtiesām visi Savienības tiesību interpretācijas elementi, kas varētu tām palīdzēt.

151. Šai sakarā ir jāatgādina, ka krāpnieciska nodoma pierādījums var izrietēt no tīšas darbības, piemēram, norīkotā darba ņēmēja vai minēto darba ņēmēju norīkojošā uzņēmuma reālās situācijas kļūdainas atspoguļošanas vai tīšas bezdarbības, piemēram, būtiskas informācijas nesniegšanas[98]. Manuprāt, aplūkotās darbības vai bezdarbības tīšo raksturu var izsecināt no objektīviem faktiskajiem apstākļiem[99]. Šajā sakarā es sniegšu divus papildu apsvērumus.

152. *Pirmām kārtām*, tas, ka aviosabiedrība, kas veic starptautiskos pasažieru pārvadājumus, ir pieprasījusi izsniegt apliecības E 101 saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunktu, lai nosūtītu tās lidojumu apkalpes darbiniekus uz filiāli citā dalībvalstī, pats par sevi rada jautājumus par tās patieso motivāciju.

95 Skat. spriedumus, 1982. gada 26. maijs, *Ivenel* (133/81, EU:C:1982:199, 15. un 20. punkts), un 1987. gada 15. janvāris, *Shenavai* (266/85, EU:C:1987:11, 16. punkts).

96 Spriedums, 2017. gada 14. septembris (C-168/16 un C-169/16, EU:C:2017:688). Skat. arī manus secinājumus apvienotajās lietās *Nogueira* u.c. (C-168/16 un C-169/16, EU:C:2017:312).

97 Skat. spriedumu, 2017. gada 14. septembris, *Nogueira* u.c. (C 168/16 un C-169/16, EU:C:2017:688, 61., 63. un 77. punkts). Attiecībā uz jēdzienu "mājas bāze" un tā izmantošanu Savienības tiesībās skat. šo secinājumu 116. un 120. punktu.

98 Skat. spriedumu *Altun*, 53. punkts.

99 Pēc analoģijas skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2017/1371 (2017. gada 5. jūlijs) par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības (OV 2017, L 198, 29. lpp.), 11. apsvērumu.

153. Jānorāda, ka šīs regulas 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta piemērošana nozīmē divas būtiskas neērtības šādai sabiedrībai. Pirmkārt, no procesuālā viedokļa Īstenošanas regulas Nr. 574/72 12.a panta 1.a punkts tai neļauj lūgt dalībvalsts, kurā atrodas tās juridiskā adrese, kompetentajai iestādei izsniegt apliecības E 101 tās lidojumu apkalpes darbiniekiem (šī apliecība ir jāpieprasa pašam darba ņēmējam), savukārt saskaņā ar minētās regulas 11. panta 1. punktu tā var to darīt norīkojuma gadījumā. Otrkārt, pēc satura Regulas Nr. 1408/71 14. panta 2. punkta a) apakšpunkta i) punktā izņēmuma kārtā ir paredzēts piemērot tās dalībvalsts tiesību aktus, kurā atrodas filiāle vai pastāvīgā pārstāvniecība, kas nodarbina attiecīgos darba ņēmējus, lai gan noteikumi par norīkošanu ļautu izvairīties no šī izņēmuma piemērošanas un nodrošināt juridiskās adreses dalībvalsts tiesību aktu piemērošanu.

154. *Otrkārt*, iesniedzējtiesas ir norādījušas, kā tas īsumā ir minēts šo secinājumu 20. un 24. punktā, ka *Vueling* lielai daļai "norīkoto" darbinieku kā domicilu bija uzrādījusi savu juridisko adresi Spānijā, lai gan faktiski viņi dzīvoja Francijā, turklāt būdami Francijas pilsoņi, savukārt puse no viņiem nebija arī pastāvīgi strādājuši aviosabiedrības uzdevumā un bija pieņemti darbā ne ilgāk kā trīsdesmit dienas pirms viņu norīkojuma, daži pat vienu dienu iepriekš vai tajā pašā dienā. Arī šie apstākļi rada jautājumus.

155. Pat pieņemot, ka aviosabiedrība, kas veic starptautiskos pārvadājumus, kļūdaini uzskata, ka noteikumi par darba ņēmēju norīkošanu var attiekties uz tās lidojumu apkalpes darbiniekiem [100], nepaziņošana izdevējiestādei par attiecīgo darba ņēmēju faktisko dzīvesvietu var veicināt šo noteikumu ļaunprātīgas izmantošanas slēpšanu.

156. Šajā sakarā jānorāda, ka, protams, Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunkts neliedz uzņēmumam norīkot darba ņēmējus uz dalībvalsti, kurā tie dzīvo. Šis noteikums arī neaizliedz to, ka šie darba ņēmēji ir tās dalībvalsts pilsoņi, uz kuru viņi tiek nosūtīti. Turklāt saskaņā ar Tiesas judikatūru apstāklis, ka darba ņēmējs ir pieņemts darbā norīkošanas nolūkā, pats par sevi nav šķērslis tam, ka uz viņu attiecas noteikumi par norīkošanu [101].

157. Man tomēr šķiet, ka šādu apstākļu kumulācijas gadījumā – tādu darba ņēmēju pieņemšana darbā, kuri ir dalībvalsts pilsoņi un kuri dzīvo šajā valstī, ar nolūku tos nodarbināt minētajā valstī – norīkošana ir mākslīga [102]. Šajā sakarā jāatgādina, ka Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta a) apakšpunkta mērķis ir galvenokārt veicināt pakalpojumu sniegšanas brīvību uzņēmumu labā darba ņēmēju norīkošanai darbā uz citām dalībvalstīm, kas nav valstis, kurās šie uzņēmumi ir dibināti, un šajā kontekstā izvairīties no administratīviem sarežģījumiem [103]. Tādēļ noteikumus par norīkošanu nevar piemērot darba ņēmējiem, kas tieši ir pieņemti darbā valstī, uz kuru viņus ir paredzēts norīkot [104].

158. Galu galā iesniedzējtiesām būs jāpārbauda *Vueling* rīcība pamatlietās. Šajā sakarā šai sabiedrībai būs jābūt iespējai atspēkot šajos secinājumos aplūkotos aspektus, ievērojot garantijas, kas saistītas ar tiesībām uz taisnīgu lietas izskatīšanu. Jo īpaši tai būs jāspēj sniegt paskaidrojumus par kļūdainas informācijas sniegšanu Spānijas iestādēm saistībā ar dzīvesvietu.

100 Par šo jautājumu skat. šo secinājumu 127.–132. punktu.

101 Pēc analoģijas skat. spriedumus, 1970. gada 17. decembris, *Manpower* (35/70, EU:C:1970:120, 14. punkts), un 2018. gada 25. oktobris, *Walltopia* (C-451/17, EU:C:2018:861, 34. un 35. punkts).

102 Tādējādi pamatlietā aplūkotie apstākļi varētu būt kaut kas starp krāpšanu un tiesību ļaunprātīgu izmantošanu. Principā šie jēdzieni ir atšķirīgi. Saskaņā ar Tiesas judikatūru, lai pierādītu šādu ļaunprātīgu rīcību, ir nepieciešams, pirmkārt, objektīvu apstākļu kopums, no kura izriet, ka, lai gan Savienības tiesiskajā regulējumā paredzētie nosacījumi formāli ir ievēroti, šajā tiesiskajā regulējumā izvirzītais mērķis nav sasniegts, un, otrkārt, subjektīvs elements, ko veido vēlme iegūt priekšrocību, kura izriet no Savienības tiesiskā regulējuma, mākslīgi radot apstākļus, kas vajadzīgi minētās priekšrocības iegūšanai (skat. manus secinājumus lietā *Altun* u.c. (C-359/16, EU:C:2017:850, 45. zemsvītras piezīme)). Tomēr tos ne vienmēr ir iespējams viegli nošķirt.

103 Skat. spriedumus, 2000. gada 10. februāris, *FTS* (C-202/97, EU:C:2000:75, 28. punkts), kā arī 2012. gada 4. oktobris, *Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe* (C-115/11, EU:C:2012:606, 30. un 31. punkts).

104 Skat. 13. apsvērumu Administratīvās komisijas 2000. gada 13. decembra Lēmumā Nr. 181 par Regulas Nr. 1408/71 14. panta 1. punkta, 14.a panta 1. punkta un 14.b panta 1. un 2. punkta interpretāciju (OV 2001, L 329, 73. lpp.), kā arī Steinmeyer, H. D., "*Title II – Determination of the legislation applicable*", no: Fuchs, M., un Cornelissen, R., *EU Social Security Law – A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, Nomos, 2015, 167. lpp.

D. Par krimināllietas res judicata spēku civillietā

159. Ar savu otro jautājumu lietā C-37/18 *Cour de cassation, chambre sociale* būtībā jautā, vai Savienības tiesību pārākuma princips liedz valsts tiesai, kurai atbilstoši valsts tiesībām ir jāpiemēro nolēmuma krimināllietā *res judicata* spēks iepretim nolēmumam civillietā, izdarīt secinājumus no nolēmuma krimināllietā, kas pasludināts neatbilstoši Savienības tiesību normām, piespriežot darba devējam samaksāt zaudējumu atlīdzību darba ņēmējam, pamatojoties tikai uz to, ka ar nolēmumu krimināllietā darba devējam ir piespriests sods par tādiem pašiem faktiem.

160. Princips par nolēmuma krimināllietā *res judicata* spēku pār nolēmumu civillietā Francijas tiesību sistēmā izriet no *Cour de cassation* pastāvīgās judikatūras, saskaņā ar kuru to tiesu nolēmumiem, kas izskata krimināllietas, ir *res judicata* spēks iepretim tiesu, kas izskata civillietas, nolēmumiem. Šis spēks neaprobežojas tikai ar tiesas, kas izskata krimināllietu, nolēmuma *rezolutīvo daļu*, proti, ar apsūdzētās personas vainas vai nevainīguma pasludināšanu un konkrēta soda piespriešanu vai attaisnošanu. Tas attiecas arī uz šī nolēmuma *motīvu daļu* [105]. Līdz ar to civiltiesai, kas lemj par tiem pašiem faktiem, par kuriem lemj tiesa, kas izskata krimināllietu, ir aizliegts apšaubīt ne tikai *tiesas, kas izskata krimināllietu, apsūdzēto personu notiesājošu spriedumu vai attaisnojošu spriedumu kā tādu*, bet arī tiesas, *kas izskata krimināllietu, konstatētos faktiskos apstākļus* un *juridisko kvalifikāciju*. Uz šiem elementiem attiecas neatspēkojama patiesības prezumpcija, un tos vairs nevar apspriest tiesās, kas izskata civillietas [106].

161. Tādējādi *cour d'appel de Paris* 2016. gada 4. marta spriedumā balstījās uz *nedeklarēta darba kvalifikāciju*, ko tā norādīja 2012. gada 31. janvāra spriedumā, kuru pasludināja krimināllietā pret *Vueling*, lai piespriestu šai sabiedrībai izmaksāt kompensāciju *J. L. Poignant* [107]. Gadījumā, ja Tiesa nospriestu (pretēji manam ieteikumam), ka uzņemošās dalībvalsts tiesa nevar noraidīt apliecību E 101 tādos apstākļos kā pamatlietā, šī kvalifikācija nebūtu saderīga ar Savienības tiesībām [108]. Tādā gadījumā rastos jautājums par to, vai šim pēdējam minētajam nolēmumam varēja likumīgi būt *res judicata* spēks iepretim nolēmumam civillietā attiecībā uz *Vueling* piedēvētā nodarījuma raksturošanu.

162. Vispirms jāprecizē, ka, manuprāt, Savienības tiesību pārākuma princips pats par sevi nepiedāvā atbilstošu pārbaudi šī jautājuma atrisināšanai. Runa nav par to, ka tūlīt ir jāatsaucas uz to, ka Regulas Nr. 1408/71 piemērošana prevalē pār *res judicata* spēku saskaņā ar Francijas tiesībām. Tāpat es neuzskatu, ka jelkāda nozīme ir dalībvalstu procesuālajai autonomijai un – šajā kontekstā – līdzvērtības un efektivitātes pārbaudēm, uz kurām atsaucas Francijas valdība. Jautājums par to, kam var būt *res judicata* spēks, ir nevis procesuāls, bet gan jautājums pēc būtības.

163. Šajā kontekstā jānorāda, ka, *pirmkārt*, princips par nolēmuma krimināllietā *res judicata* spēku iepretim nolēmumam civillietā var būt šķērslis Savienības tiesību iedarbībai. Ja tās tiesas nolēmums, kas izskata krimināllietu, ir pretrunā šīm tiesībām, tiesai, kas izskata civillietu, tas tomēr būtu jāpiemēro. *Otrkārt*, princips par nolēmumu krimināllietā *res judicata* spēku iepretim nolēmumam civillietā, kā apgalvo *J. L. Poignant* un Francijas valdība, atspoguļo likumīgu tiesiskās drošības mērķi,

105 Konkrētāk, *res judicata* spēks attiecas uz visu, ko krimināltiesa ir nolēmusi galīgi, obligāti un noteikti attiecībā uz tāda fakta pastāvēšanu, kas veido civiltiesiska rakstura darbības un krimināltiesiska rakstura darbības kopīgu pamatu, tā kvalifikāciju, kā arī personas, kura tiek vainota nodarījumā, vainu.

106 Skat. *Cour de cassation, chambre civile*, 1855. gada 7. marts, *Quertier*, *Bull. civ*. Nr. 31; *Cour de cassation, 1re chambre civile* [Kasācijas tiesa, Pirmā civillietu palāta], 2012. gada 24. oktobris, Nr. 11–20.442, un *Cour de cassation, chambre sociale*, 2016. gada 18. februāris, Nr. 14-23.468. Šis princips ir jāaplūko, ņemot vērā principu, saskaņā ar kuru "civilprocess ir atkarīgs no nolēmuma krimināllietā", kas nosaka, ka tiesām, kuras izskata civillietas, ja par tiem pašiem faktiem ir ierosināta civillieta un krimināllieta, ir jāaptur tiesvedība, kamēr nav pieņemts galīgais lēmums kriminālprocesā. Attiecībā uz šī pēdējā minētā principa piemērošanu pamatlietās skat. šo secinājumu 33. punktu.

107 Skat. šo secinājumu 24. un 40. punktu.

108 Skat. paskaidrojumus šo secinājumu 50. punktā.

kas izpaužas kā izvairīšanās no pretrunām starp nolēmumiem krimināllietās un nolēmumiem civillietās, kuri attiecas uz vieniem un tiem pašiem faktiem. Var skaidri nojaust tiesu politikas apsvērumus par tiesu, kas izskata krimināllietas, īpašo lomu [109]. Tāpēc, manuprāt, ir jāizsver Savienības tiesību efektivitāte un šis likumīgais mērķis [110].

164. Attiecībā uz šo izsvēršanu Tiesa, protams, ir atkārtoti atzinusi principa par *res judicata* spēku fundamentālo nozīmi gan Savienības, gan valstu tiesiskajā kārtībā. Lai nodrošinātu gan tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, gan pareizu tiesvedību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi, kas stājušies likumīgā spēkā pēc tam, kad ir izmantoti pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, vai pēc tam, kad beidzies šādai pārsūdzībai paredzētais termiņš, vairs nevarētu tikt apstrīdēti. Līdz ar to Savienības tiesības neuzliek valsts tiesai pienākumu nepiemērot valsts procesuālās normas, kas tiesas nolēmumam piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas valstī ļautu novērst situāciju, kas nav savienojama ar šīm tiesībām [111].

165. Tomēr, kā norāda Komisija, ja Savienības tiesības neliedz, ka notiesāšanai vai attaisnošanai, kas pasludināta ar tās tiesas nolēmumu, kura izskata krimināllietu (citiem vārdiem, šā nolēmuma *rezolutīvajai daļai*), ir *res judicata* spēks un to vairs nevar apšaubīt, pat ja tas ir pretrunā Savienības tiesībām [112], šī spēka attiecināšana u*z tiesas, kas izskata krimināllietu, veiktu kvalifikāciju*, lai arī to nesaderība ar Savienības tiesībām būtu bijusi konstatēta tiesā, kura izskata civillietu, pārāk lielā mērā kaitētu šo tiesību iedarbībai. Attiecīgās personas tiesības, kas izriet no Savienības tiesību tiešas iedarbības, atkārtoti netiktu ievērotas *otrajā nolēmumā*. Tāpēc es uzskatu, ka Savienības tiesībām ir pretrunā šāda valsts tiesību norma par *res judicata* spēku [113].

166. Pretēji tam, ko apgalvo Francijas valdība, šī interpretācija nav apšaubīta spriedumā *Di Puma* un *Zecca* [114]. Šajā spriedumā Tiesa nolēma, ka no Savienības tiesiskā regulējuma izrietošais dalībvalstu pienākums noteikt efektīvus, samērīgus un preventīvus administratīvos sodus par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu nav pretrunā tādai valsts tiesību normai, kas paredz, ka faktiem, kas konstatēti tiesas, kura izskata krimināllietu, nolēmumā attiecībā uz līdzīgu darbību veidojošu elementu pierādīšanu, ir *res judicata* spēks, kā rezultātā, ja tiesa, kura izskata krimināllietu, attaisno apsūdzēto, administratīvā soda procedūra, kas attiecas uz tiem pašiem faktiem, ir jāizbeidz, neparedzot sodu.

167. Tomēr Tiesa tikai nosprieda, ka nolēmuma krimināllietā *res judicata* spēks iepretim administratīvai tiesvedībai nav šķērslis, lai attiecīgos pārkāpumus varētu konstatēt un par tiem efektīvi sodīt, ciktāl faktiskie apstākļi, uz kuriem attiecas šis spēks, tiesā, kas izskata krimināllietu, ir izraisījuši uz sacīkstes principa balstītas debates un ka tās valsts iestādes rīcībā, kura ir atbildīga par šādu administratīvo sodu uzlikšanu, ir līdzekļi, lai nodrošinātu, ka tiesas, kas izskata krimināllietu, nolēmums par notiesāšanu vai attaisnošanu ir pasludināts, ņemot vērā visus tās rīcībā esošos pierādījumus [115]. Tādēļ tā nav paudusi savu viedokli par varbūtību, ka tiesa, kas izskata krimināllietu, būtu veikusi kvalifikāciju, kura nav saderīga ar Savienības tiesībām, pieņemot, piemēram, jēdziena "iekšējās informācijas ļaunprātīga izmantošana" interpretāciju, kas ir pretrunā šīm tiesībām.

109 *Cour de cassation* attaisnoja šo spēku ar to, ka "sociālā sistēma ciestu no antagonisma, kas, ņemot vērā tikai privātas intereses, satricinātu ticību, kura izriet no tiesu spriedumiem krimināllietās, un liktu apšaubīt tā notiesātā nevainīgumu, ko tā atzinusi par vainīgu, vai tā apsūdzētā atbildību, attiecībā uz kuru tā atzinusi, ka viņš nodarījumā nav vainojams" (*Cour de cassation, chambre civile*, 1855. gada 7. marts, *Quertier*, *Bull. civ*. Nr. 31).

110 Šajā nozīmē skat. Kornezov, A., "Res judicata of national judgments incompatible with EU law: time for a major rethink?", *Common Market Law Review*, Nr. 51, 2014, 809. un nākamās lpp.

111 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 24. oktobris, XC u.c. (C-234/17, EU:C:2018:853, 52. un 53. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

112 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 24. oktobris, XC u.c. (C-234/17, EU:C:2018:853, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

113 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 3. septembris, *Fallimento Olimpiclub* (C-2/08, EU:C:2009:506, 29.–31. punkts). Turklāt šis princips par *res judicata* spēku dalībvalstīs nav vispāratzīts. Vācijā un Spānijā principu par tiesas, kas izskata krimināllietu, *res judicata* spēku iepretim tiesas, kas izskata civillietu, nolēmumam vairs nepiemēro, un *Common law* valstīs to nepazīst. Visbeidzot, Nīderlandē un Portugālē tiesību akti paredz, ka elementiem, par ko ir nospriedusi tiesa, kura ir izskatījusi krimināllietu, ir tikai vienkārša pieņēmuma vērtība (skat. Pradel, J., *Droit pénal comparé*, Précis Dalloz, 4. izdevums, 2016, 564. – 567. lpp.).

114 Spriedums, 2018. gada 20. marts (C-596/16 un C-597/16, EU:C:2018:192, 25., 28., 29. un 32.–34. punkts).

115 Skat. spriedumu, 2018. gada 20. marts, *Di Puma* un *Zecca* (C-596/16 un C-597/16, EU:C:2018:192, 32.–34. punkts).

168. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ierosinu Tiesai uz *Cour de cassation, chambre sociale* otro jautājumu lietā C-37/18 atbildēt, ka Savienības tiesības nepieļauj, ka valsts tiesa, kurai atbilstoši valsts tiesībām ir jāpiemēro tiesas, kas izskata krimināllietu, nolēmuma *res judicata* spēks iepretim tiesas, kas izskata civillietu, nolēmumam, izdara secinājumus no tiesas, kas izskata krimināllietu, sprieduma, kurš nav saderīgs ar Savienības tiesībām, piespriežot darba devējam samaksāt zaudējumu atlīdzību darba ņēmējam, pamatojoties tikai uz to, ka tiesa, kas izskata krimināllietu, šim darba devējam ir piespriedusi sodu par tiem pašiem faktiem.

VI. Secinājumi

169. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *tribunal de grande instance de Bobigny* (Francija) lietā C-370/17 un *Cour de cassation, chambre sociale* (Francija) lietā C-37/18 iesniegtajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Padomes Regulas (EEK) Nr. 1408/71 (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma shēmu piemērošanu darbiniekiem, pašnodarbinātām personām un viņu ģimenes locekļiem, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Padomes Regulu (EK) Nr. 118/97 (1996. gada 2. decembris), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1992/2006 (2006. gada 18. decembris), 14. panta 1. punkta a) apakšpunkts un Padomes Regulas (EEK) Nr. 574/72 (1972. gada 21. marts), ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai Nr. 1408/71, redakcijā, kas grozīta un atjaunināta ar Regulu Nr. 118/97, 11. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uzņemošās dalībvalsts tiesas kompetencē ir noraidīt apliecību E 101, ja tās rīcībā ir elementi, kas pierāda, ka šī apliecība ir iegūta vai izmantota krāpnieciski. Regulas Nr. 1408/71, kurā grozījumi izdarīti ar Regulu Nr. 1992/2006, 84.a panta 3. punktā paredzētā dialoga starp kompetentajām iestādēm norise šo kompetenci neietekmē.

2) Savienības tiesības nepieļauj, ka valsts tiesa, kurai atbilstoši valsts tiesībām ir jāpiemēro tiesas, kas izskata krimināllietu, nolēmuma *res judicata* spēks iepretim tiesas, kas izskata civillietu, nolēmumam, izdara secinājumus no tiesas, kas izskata krimināllietu, sprieduma, kurš nav saderīgs ar Savienības tiesībām, piespriežot darba devējam samaksāt zaudējumu atlīdzību darba ņēmējam, pamatojoties tikai uz to, ka tiesa, kas izskata krimināllietu, šim darba devējam ir piespriedusi sodu par tiem pašiem faktiem.